

Petri Karinen

**KATALYSAATTORIN
PUHDISTUSKYVYN RAJA-
ARVOJEN SELVITTÄMINEN**
Tutkimuskohteina ottomoottorien katalysaat-
torit

Opinnäytetyö
Auto- ja Kuljetustekniikka

Kesäkuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 18.06.2010
Tekijä(t) Petri Karinen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Auto- ja kuljetustekniikka	
Nimeke Katalysaattorin puhdistuskyvyn raja-arvojen selvittäminen		
Tiivistelmä Tässä työssä oli tarkoitus tutkia erilaisia ja -kokoisia, ottomoottoria käyttävien ajoneuvojen katalysaattoreita. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, löytyykö katalysaattoreille yhteisiä puhdistuskyvyn raja-arvoja. Jos raja-arvot löytyvät, niistä olisi apua korjaamoille vianmäärityksiin, kun kyseessä olisi päästöarvot ylittävä ajoneuvo. Työssä käydään lyhyesti läpi pakokaasujen koostumus ja niiden syntymiseen vaikuttavia tekijöitä. Myös katalysaattorin rakenteeseen ja sen toimintaan vaikuttavia tekijöitä tarkastellaan. Työn painopiste on katalysaattorien mittauksissa ja niiden tulosten analysoinnissa. Katalysaattorien puhdistuskykyä mitattiin kahdella eri pakokaasuanalysaattorilla, toisella ennen katalysaattoria olevia päästöarvoja ja toisella katalysaattorin jälkeisiä päästöarvoja. Samalla tutkittiin katalysaattorin pintalämpötilan vaikutusta puhdistusasteeseen.		
Asiasanat (avainsanat) Katalysaattori, pakokaasupäästöt, raja-arvo, puhdistusaste		
Sivumäärä 26+48	Kieli Suomi	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn201091622
Huomautus (huomautukset liitteistä) Kaikki mittauspöytäkirjat ovat liitteinä		
Ohjaavan opettajan nimi Janne Varis	Opinnäytetyön toimeksiantaja Mikkelin ammattikorkeakoulu	

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Date of the bachelor's thesis 18.06.2010
Author(s) Petri Karinen	Degree programme and option Automotive and Transport Engineering	
Name of the bachelor's thesis To determine catalytic converter's limits of cleaning states		
Abstract In this diploma work the purpose was to explore catalytic converters of different sizes, used in spark-ignition engines. The aim of this work was to determine a common cleaning limits for catalytic converters. If the limit values can be found, they should help workshops in the trouble shooting, in case the vehicle fails the emission values. This final project shows a brief overview of the composition of the exhaust gases, and factors influencing their generation. Also the structure of the catalytic converter and the factors influencing its performance is overviewed. The Work focuses on measurements of catalytic converters and the results analysis. Catalytic converters cleaning ability were measured by two different exhaust gas analyzer. The one analyzer measured the emission rates before catalytic converter and the other measured emission rates after catalytic converter. At the same time the surface temperature of the catalytic converter was examined and what effect it had on the degree of purification.		
Subject headings, (keywords) Catalytic converter, exhaust emissions, limit, cleaning state		
Pages 26+48	Language Finnish	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn201091622
Remarks, notes on appendices All measuring protocols are attached		
Tutor Janne Varis	Bachelor's thesis assigned by Mikkeli University of Applied Sciences	

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 PAKOKAASUJEN SISÄLTÖ.....	1
Pakokaasujen syntyyn vaikuttavia tekijöitä.....	2
3 PÄÄSTÖJEN SEURANTA.....	4
4 KATALYSAATTORI	5
Katalysaattorin toiminta.....	5
NO _x -varaajakatalysaattori.....	6
Katalysaattorin pilaantuminen	6
5 MITTAUSTEN VALMISTELU	6
6 MITTAUKSET	8
VW Golf	8
Honda Civic	9
Loput mittaukset	9
7 TULOSTEN KÄSITTELY JA TARKASTELU	10
Esimerkki BMW:n katalysaattorin analysoinnista	10
Katalysaattorin puhdistuskyvyn raja-arvot.....	18
Kaikkien mitattujen katalysaattorien puhdistusasteet	19
Katalysaattoreiden tilavuuksien vertaaminen puhdistuskykyyn.....	20
Kaksoiskatalysaattorin mittaus.....	24
Lähes uuden auton päästöarvojen tarkastelu.....	25
8 POHDINTA.....	25
LÄHTEET	27
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tänä päivänä autokorjaamoille tulee yhä enemmän vanhoja, yli kymmenen vuotta vanhoja ajoneuvoja huoltoon liiallisten päästöjen vuoksi, jotka on todettu määräaikaikastastuksessa. Syitä liiallisiin päästöihin on monia, mutta yleensä viat kohdistuvat katalysaattoreihin tai lambda-antureihin. 1970-luvun puolivälistä lähtien pakokaasukatalysaattorit puhdistivat vain noin 50 % päästöistä. Lambdatunnistimen keksiminen ja käyttöönotto katalysaattorin rinnalle nosti konversiotason maksimissaan 80 – 90%, joten katalysaattorin toiminta määrää hyvin pitkälti päästöjen määrän. Moottorinohjauksen toiminta ja itse moottorin fyysinen kunto vaikuttavat myös olennaisesti päästöjen määrään. Vanhemmissa autoissa moottorin kulumisen yhdistettynä vialliseen moottorinohjaukseen voivat olla myös pelkästään syinä päästörajojen ylittymiseen, vaikka katalysaattori olisikin täysin kunnossa. /1./

Tässä opinnäytetyössä pyritään selvittämään ottomoottorien pakokaasujen maksimiraja-arvoja, jotka kunnossa oleva katalysaattori pystyy vielä puhdistamaan valtioneuvoston määräämiin raja-arvoihin. Mikäli luotettavat raja-arvot löytyvät, niistä on merkittävä apu korjaamoille vianmääritykseen, kun kyseessä on päästörajat ylittävä ajoneuvo. Työssä mitataan pakokaasujen arvoja ennen katalysaattoria ja sen jälkeen. Moottoreihin simuloidaan anturivikoja ja häiritään moottorin toimintaa, jotta päästöt saadaan kasvamaan tarpeeksi mittauksia varten. Mittaukset tehdään muutamilla eri moottoreilla, joista yhdellä käytetään vuorotellen erilaisia ja -kokoisia katalysaattoreita. Tämän jälkeen saadut tulokset analysoidaan.

2 PAKOKAASUJEN SISÄLTÖ

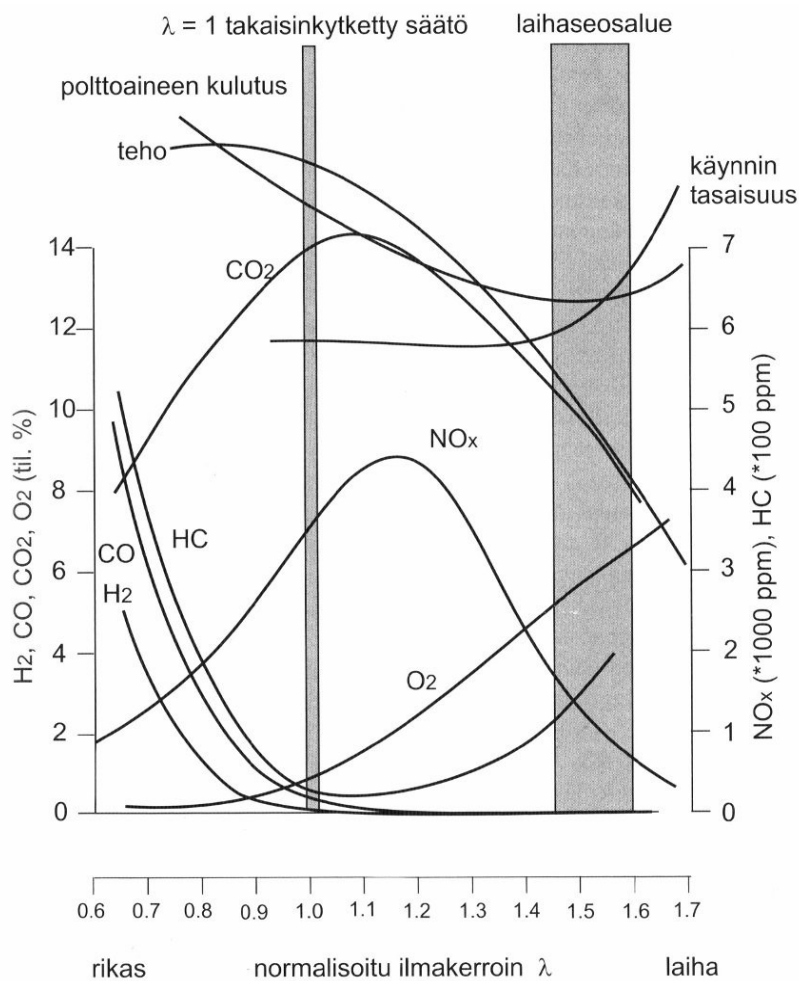
Polttoaineen palaminen moottorissa synnyttää päästöt. Ihanteellisen palamisen seurauksena moottori tuottaisi pakokaasuina vain vesihöyryä ja hiilidioksidia. Tämä kuitenkin edellyttäisi stökiometristä seossuhdetta koko ajan jokaisessa sylinterissä. Ihanteellista seossuhdetta kuvataan lambda-arvolla, joka on tasan 1. Stökiometrinen seossuhde tarkoittaa, että jokaista polttoainekiloa kohden käytetään 14,7 kilogrammaa ilmaa /2 s. 56/. Tähän ei kuitenkaan mikään moottori täysin pysty, joten tuloksena on epätäydellistä palamista, josta syntyy epätoivottuja yhdisteitä. Taulukossa 1 on esitetty päästöpartikkelit, joita pakokaasut sisältävät.

TAULUKKO 1. Pakokaasujen koostumus /2 s. 602./

Myrkyttömät aineet		Haitalliset aineet	
Typpi	N	Hiilimonoksidi	CO
Happi	O_2	Hiilivedyt	$H_m C_n$
Vesi	H_2O	Typen oksidit	NO_x
Hiilidioksidi	CO_2	Aldehydit	CHO
Vety	H_2	Hiilihiukkaset	C

Pakokaasujen syntyyn vaikuttavia tekijöitä

Bensiinimoottorin pakokaasujen syntyyn vaikuttavin tekijä on ilma- polttoaineseoksen ilmakertoimella, jota kuvataan λ -merkillä ja moottorin kuormituksella. Moottori tuottaa maksimitehonsa suunnilleen ilmakertoimella yksi ($\lambda = 1$), mutta täyskuormakäytössä seos säädetään hieman rikkaammalle, ($\lambda < 1$), jotta pakokaasujen lämpötila saataisiin hieman alhaisemmaksi. Näin ollen vältetään katalysaattorin, pakoventtiilien ja pakosarjan termistä ylikuormittumista. Rikas polttonesteseos aiheuttaa kuitenkin päästöjen kasvua. Nykyään onkin optimaalista käyttää laihaa seosta ($\lambda > 1$), jotta polttonesteen kulutus saadaan pienemmään. Tästä johtuen myös CO- ja HC-päästöt pienenevät. Laihaseoskäyttö nostaa kuitenkin NO_x -päästöjä huomasti. Laihaseos-tekniikka on enimmäkseen käytössä uudemmissa autoissa, joten vanhemmissa autoissa NO_x -päästöt eivät yleensä ole ongelma. Seuraavalla sivulla kuvasta 1 käy hyvin ilmi, kuinka pakokaasujen pitoisuudet vaihtelevat eri seossuhteilla. /2 s. 562./

KUVA 1. Pakokaasujen pitoisuuksien suhde seossuhteeseen /3 s.167/

Lambda -anturi eli happitunnistin mittaa hapen osuutta päästöistä, mikä on välttämätöntä, kun halutaan optimaalinen ilma-polttoaineseos. Happitunnistimen avulla moottorinohjaus kykenee muuntamaan seoksen ja bensiinisuihkutuksen optimaaliseksi katalysaattorin toiminnan kannalta jokaisessa käyttöolosuhteessa. Lambdatunnistimen toiminnalla on siis suuri merkitys päästöjen syntyyn. Seoksen muodostuksella ja tasaisella jaolla jokaiselle sylinterille vaikutetaan myös päästöjen muodostukseen. Mitä homogeenisempi seos, sitä paremmin ilma-polttoaineseos palaa ja näin ollen palamattomia hiilivetyjä ja hiukkasia muodostuu vähemmän. /1;2 s. 563./

Pakokaasujen takaisinkierrätyksellä alennetaan palotapahtuman lämpötilaa, mikä estää tehokkaasti myrkyllisten typenoksidien muodostumisen. Typenoksideja muodostuu eksponentiaalisesti palamislämpötilan noustessa. Takaisinkierrätys voidaan hoitaa sisäisenä tai ulkoisena kierrätyksenä. Sisäinen kierrätys hoidetaan venttiilien ajoituksen säädöllä, jossa käytetään hyväksi imu- ja pakoventtiilien yhtäaikaista aukioloaikaa. Jouto-

käynnillä liian suuri yhteinen venttiilien aukioloaika nostaa hiilivety päästöjä. Ulkoinen kierrätys voidaan hoitaa johtamalla pakokaasuja pakoputkesta uudelleen palotapahtumaan.

Palotilan muotoilulla voidaan myös vaikuttaa osaltaan päästöjen syntyyn. Jos palotilan pinta-alan suhde tilavuuteen on pieni, palamattomien hiilivetyjen määrä on pieni. Sytytystulpan sijoitus vaikuttaa myös palotapahtumaan. Sijoittamalla sytytystulppa keskelle palotilaa, varmistetaan seoksen nopea ja parempi palaminen ja pienemmät HC- päästöt. Sytytyksen oikealla ajoituksella mahdollistetaan myös parempi palaminen./2 s. 563./

3 PÄÄSTÖJEN SEURANTA

1978 ja sen jälkeen käyttöönotettujen bensiinikäyttöisten autojen päästöt tarkastetaan jokaisessa määräaikaikatsastuksessa. Jos ajoneuvossa on itsediagnosointijärjestelmä ja se on otettu käyttöön 1.1.2001 tai sen jälkeen, suoritetaan myös OBD –testi. Päästöille on määrätty tarkat raja-arvot, jotka täytyy alittaa. Tarkastuksessa mitataan joutokäynnillä CO-, HC-, O_2 - ja CO_2 -pitoisuudet. Jos auto on varustettu kolmitoimisella katalysaattorilla, lisäksi mitataan korotettu pyörintänopeus ja sitä vastaavat CO-, HC-, O_2 - ja CO_2 - pitoisuudet ja lambda-arvo. Taulukossa 2 on ilmoitettu katsastuksessa tarkastettavien eri päästökomenttien raja-arvot. /4./

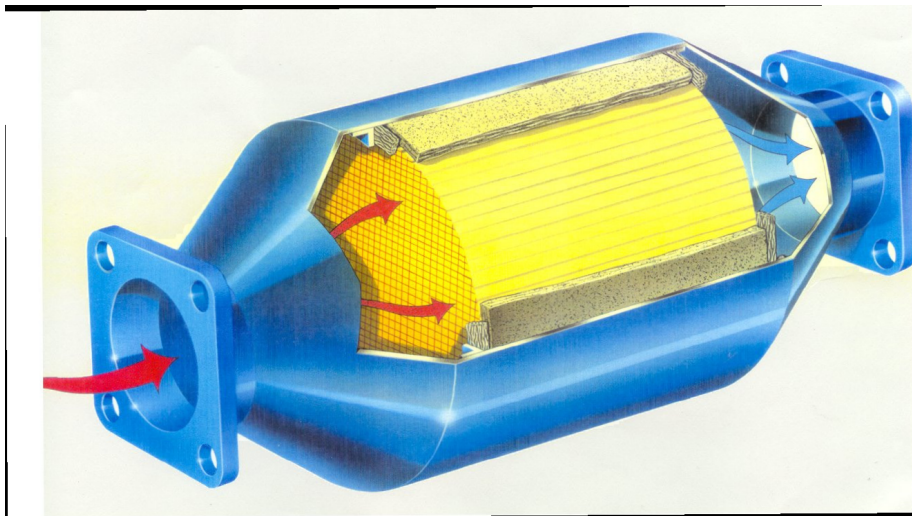
TAULUKKO 2. Päästöjen raja-arvot /4./

Moottorityyppi tai auton käyttöönottoaika	Joutokäynti			väh. 2000 rpm		
	OBD	CO (%)	HC (ppm)	CO (%)	HC (ppm)	Lambda
Ennen 1.10.1986	-	4,5	1000	-	-	-
1.10.1986 tai jälkeen	-	3,5	600	-	-	-
Varustettu kolmitoimisella katalysaattori-laitteistolla	-	0,5	100	0,3	100	1 ±0,03
Ey-tyyppihyväksytyt direktiivin 98/69/Ey-mukaisesti (EURO 3 ja 4)	Tarkastus	-	-	0,2	100	1 ±0,03
1.7.2002 jälkeen	Tarkastus	-	-	0,2	100	1 ±0,03

4 KATALYSAATTORI

Katalysaattori rakentuu kotelosta, kennostosta ja joustomatosta. Kennoston pohja-aine on keraaminen tai metallinen. Pinta on päällystetty huokoisella väliaineella, joka sisältää reaktion kiihdyttäjiä. Katalyyttisesti aktiivinen pinta on jalometalliseosta, yleensä platinaa, rhodiumia tai palladiumia. Kennosto on kiinnitetty runkoon joustomaton avulla, joka mahdollistaa lämpölaajenemisen. /5./ Kuvasta 2 käy hyvin ilmi katalysaattorin rakenne.

KUVA 2 Kolmitoimikatalysaattori /5./

Katalysaattorin toiminta

Katalysaattorirakenteita on kahdenlaisia, hapettavia- ja kolmitoimikatalysaattoreita. Hapettava katalysaattori pystyy pienentämään vain CO- ja HC-päästöjä ja se vaatii lisäilmaa toimiakseen. Autoissa yleensä käytetäänkin kolmitoimikatalysaattoria, joka kykenee pienentämään CO-, HC- ja NO_x -päästöjä. Kolmitoimikatalysaattori vaatii toimiakseen stökiometrisen seossuhteen, jolloin hapettavassa vaiheessa CO- ja HC-päästöt palavat ja pelkistävässä vaiheessa NO_x -päästöt puhdistuvat. Myös lambdaanturi on pakollinen, jotta ilma-polttoaineseos saadaan pysymään optimaalisena katalysaattorin toiminnan kannalta. Lämpötilan tulisi myös olla noin $250^{\circ}C$, jotta kemiallisille reaktiolle riittäisi tarpeeksi energiaa. /6./

NO_x-varaajakatalysaattori

NO_x-varaajakatalysaattoreita nimitetään yleensä SCR- katalysaattoreiksi, joiden tehtävänä on pelkistää typenoksidit. Tällaisia katalysaattoreita tarvitaan laihaseostekniikkaa ja suorasuihkutusta käyttävillä moottoreilla, koska typenoksidien muodostus on moninkertaista verrattuna tavanomaisiin moottoreihin. Normaalisti katalysaattorista tämä eroaa siten, että varaajakatalysaattorin pinnalla käytetään lisäksi bariumoksidia, joka kykenee varastoimaan laihan kerrossyöttövaiheen aikana syntyvät typen oksidit. Kun varauskapasiteetti alkaa täytyä, typen oksidit pelkistetään rikkaan seoksen avulla. /2 s. 565./

Katalysaattorin pilaantuminen

Liian myötä katalysaattorin puhdistuskyky heikkenee myrkyttymisen johdosta. Tämän saa aikaan bensiinin ja voiteluaineiden lisäaineet sekä nokihiukkaset, jotka kaikki yhdessä pienentävät katalysaattorin toimintapinta-alaa. Rikkipitoisuus bensiinissä tai voiteluöljyssä alentaa pysyvästi puhdistustehoa. Liian korkea toimintalämpötila aiheuttaa vakavia vaurioita kennorakenteelle, ja tarpeeksi pitkään altistettuna korkealle lämpötilalle kennosto rikkoutuu. Toisaalta liian alhainen toimintalämpötila aiheuttaa kennon tukkiutumisen, koska palotapahtumassa muodostuu enemmän nokea. Moottoriöljyssä oleva sinkki ja fosfori vanhentavat myös katalysaattoria ja maksimi öljyn kulutus katalysaattoriautolla onkin noin 0,5 l / 1000 km.

5 MITTAUSTEN VALMISTELU

Mittausten valmistelu alkoi mittalaitteiden valitsemisella ja niihin tutustumisella. Mittalaitteina käytin kahta pakokaasuanalysaattoria ja yhtä infrapunalämpömittaria. Pakokaasuanalysaattoreina käytössä oli Boschin FSA560- ja SUN DGA 1000-analysaattorit ja infrapunalämpömittari oli Kane-May -merkkinen. Tämän jälkeen päätin, mitä osaluokkia olisi syytä tarkkailla mittauksien aikana, joista olisi hyötyä raja-arvojen määrittämiseen. Päästöarvojen lisäksi päätin mitata pakoputken ja katalysaattorin pintalämpötiloja ja tarkkailla lämpötilan vaikutusta katalysaattorin puhdistuskykyyn.

Seuraavaksi etsin mittauksiin käytettyjä katalysaattoreita, joita löytyi koululta kolme ja kavereilta ja itseltäni yhteensä viisi. Tämän jälkeen aloin suunnitella mahdollisimman

yksinkertaista tapaa vaihtaa katalysaattoreita mittauksissa käytettävään moottoriin. Yksi koulun katalysaattoreista oli kiinteästi kiinni koemoottorin pakosarjassa, joten siihen ei tarvinnut erikseen suunnitella mitään. Lopuille katalysaattoreille suunnittelin sopivat liitoslaipat, jotka sopivat testiauton pakoputken väliin tehtyyn mittaputkeen. Alla kuva muutamasta katalysaattorista ja mittaputkesta, jonka välissä on mitattava katalysaattori.

KUVA 3. Mittaputki ja katalysaattoreita

Testiautoksi sain kaverin Honda Civicin, vuosimallia 1993, jolla testasin irtonaiset katalysaattorit. Alkuperäinen tarkoitus oli käyttää ammattikoulun testimoottoria, mutta se ei toiminut, joten jouduin muuttamaan suunnitelmaa.

6 MITTAUKSET

Mittaukset pyrin suorittamaan mahdollisimman nopeasti, yhdessä päivässä oli tarkoitus pystyä mittaamaan yhden katalysaattorin puhdistuskyvyn raja-arvot. Tähän tavoitteeseen en kuitenkaan aivan päässyt, koska mittalaitteet piti huoltaa kesken mittauksien ja välillä toinen pakokaasuanalysaattori oli muualla käytössä. Seuraavaksi käyn läpi katalysaattorien mittauksien kulun.

VW Golf

Mittaukset aloitin koulun testimoottorista, joka oli moottoripukissa kiinni. Aivan aluksi tarkistin, että molemmat pakokaasuanalysaattorit näyttivät samoja arvoja samasta mittapisteestä. Arvot olivat lähes identtiset, joten mittaukset voitiin aloittaa. Ennen katalysaattoria olevia päästöarvoja päätin mitata Boschin FSA560 analysaattorilla ja katalysaattorin puhdistamia arvoja mittasin SUN DGA 1000 analysaattorilla. Lämpötiloja tarkkailin Kane- May- infrapunalämpömittarilla.

Ensimmäisillä mittauksilla pyrin selvittämään, missä pintalämpötilassa katalysaattori alkoi toimimaan riittävän hyvin, jotta päästörajat alittuisivat. Kun tämä toimintalämpötila oli selvillä, aloitin varsinaiset raja-arvomittaukset. Ennen raja-arvomittauksia puhalsin molempien analysaattoreiden mittaletkut puhtaiksi paineilmalla, jottei tulokset vääristyisi letkuihin jääneistä päästöpartikkeleista. Ensin selvitin katalysaattorin puhdistuskyvyn raja-arvon palamattomille hiilivedyille. Katsastuksessa HC-arvo ei saa ylittää 100 ppm. Kun katalysaattori oli saavuttanut toimintalämpötilan, aloitin päästöarvojen, katalysaattorin ja pakoputken lämpötilojen mittauksen. Aluksi tulostin sellaisia päästöarvoja, joilla raja-arvo alittui, minkä jälkeen aloin häiritsemään moottorin toimintaa, jotta epätäydellistä palamista alkoi tapahtua riittävästi. Tähän riitti imusarjan paineanturin ja EGR-venttiilin liittimen irrotus. Kun HC-arvo ylittyi, tulostin heti päästöarvot molemmista mittapisteistä ja kirjasin lämpötilat ylös. Tällaisia HC-arvon juuri ylittäviä tuloksia keräsin saman verran kuin HC -arvon alittavia tuloksia, joutokäynnillä ja korotetulla joutokäynnillä.

Seuraavaksi aloin selvittämään puhdistuskyvyn raja-arvoa häikäpäästöille. Tällä moottorilla CO-raja-arvo on 0,2 % korotetulla joutokäynnillä. Samoin kuin edellä, ensin pu-

halsin mittaletkut tyhjiksi, minkä jälkeen käytin moottoria korotetulla joutokäynnillä, jotta katalysaattori saavuttaisi toimintalämpötilan, ja tämän jälkeen aloitin mittaukset. Sen jälkeen irrotin imusarjan paineanturin ja EGR-venttiilin liittimen, jotta CO -raja-arvo ylittyisi. Samalla tavalla, kuten HC -mittauksissa, tulostin päästöarvoja, jotka ylittivät ja alittivat raja-arvon.

Honda Civic

Seuraavaksi mittasin testiauton oman katalysaattorin. Mittaukset aloitin taas puhaltamalla mittaletkut tyhjiksi, jonka jälkeen siirryin määrittämään katalysaattorin toimintalämpötilaa. Tämän jälkeen HC-raja-arvon mittaus tapahtui samalla tavalla kuin edellä. Tarpeeksi epätäydellistä palamista sai aikaan säätämällä kahden sytytystulpan kärkiväliä pienemmäksi. CO-raja-arvon selvittäminen tapahtui samalla tavalla kuin edellä. Joutokäynnillä raja-arvo on 0,5 % ja korotetulla joutokäynnillä 0,3%. Tulpan kärkivälien säätämisen lisäksi piti lambda-anturin liitin ottaa irti, jotta päästöarvot saatiin kasvaamaan.

Loput mittaukset

Muita katalysaattoreita oli Mitsubishi Lancerista, VW Bora:sta, BMW:ltä kaksi ja yksi tarvikekatalysaattori. Nämä katalysaattorit täytyi kiinnittää itsesuunnitteleillani laipoilla testiautoon. Mittaukset aloitin aina samalla tavalla, ensin letkujen puhallus, toimintalämpötilan selvitys, HC-raja-arvo, CO-raja-arvo joutokäynnillä ja korotetulla joutokäynnillä.

Lisämittauksina tein tuplakatalysaattori- ja nykyaikaisen auton päästöarvojen mittauksen. Kaksoiskatalysaattorimittauksella koitin selvittää, pystyykö päästövikainen auto alittamaan katsastuksessa vaadittavat raja-arvot, kun alkuperäisen katalysaattorin perään liittää toisen katalysaattorin. Toinen katalysaattoreista oli tarvikekatalysaattori, joka ei toiminut juuri ollenkaan, ja tämän perään asensin erinomaisesti toimivan BMW:n katalysaattorin. Lämpötila oli tarpeeksi suuri vielä toisella katalysaattorilla, jotta puhdistusta pystyi tapahtumaan. Päästöarvot alittuivat juuri ja juuri. Nykyaikaisen auton päästöarvot mittasin ennen katalysaattoria, jotta saisin vertailuarvoja tulosten

käsittelyyn. Lisäksi mittasin katalysaattoreiden fyysiset mitat, jotta niiden tilavuudet pystyisi laskemaan lisätutkimusta varten.

7 TULOSTEN KÄSITTELY JA TARKASTELU

Kaikki mitatut tulokset kirjasin Microsoft Excel-ohjelmaan, jolla on helppo käsitellä ja laskea saatuja arvoja. Kaikki mittauspöytäkirjat ovat liitteenä, joista otin yhden tähän esimerkiksi käsittelyyn. Kaikista katalysaattoreista tein samanlaiset mittauspöytäkirjat ja samalla tavalla laskin puhdistusasteet ja raja-arvot palamattomille hiilivedyille ja häkäarvoille.

Tämän jälkeen kokosin taulukkoon jokaisen mitatun katalysaattorin puhdistusasteet ja raja-arvot, joista laskin keskiarvot. Noista keskiarvoista kokosin taulukon, josta käy ilmi tässä työssä etsityt katalysaattorin puhdistuskyvyn raja-arvot tietyllä pintalämpötilalla ja lambda-arvolla.

Sen jälkeen kokosin kaikkien katalysaattoreiden puhdistusasteista viivadiagrammin, josta pystyy helposti havaitsemaan vialliset katalysaattorit, joita tuli vastaan mittauksissa. Lisäksi laskin katalysaattoreiden tilavuudet ja tutkin, korreloiko tilavuus puhdistuskykyyn. Lopuksi käsitelin kaksoiskatalysaattorin mittauksen ja uuden auton päästöarvot.

Esimerkki BMW:n katalysaattorin analysoinnista

Ensimmäisillä mittauksilla selvitin katalysaattorin toimintalämpötilan ja samoista tuloksista laskin kyseisen katalysaattorin puhdistusasteet palamattomille hiilivedyille ja häkäarvoille. Toimintalämpötilan selvitin yksinkertaisesti mittaamalla katalysaattorin pintalämpötilaa. Kun katsastuksen vaatimat päästörajat alittuivat, kirjasin lämpötilat ylös ja tulostin päästöarvot molemmista mittapisteistä. Seuraavalla sivulla on mittauspöytäkirja tästä ensimmäisestä mittauksesta. 1. rivillä näkyy päästöarvot ennen katalysaattoria ja 2. rivillä katalysaattorin jälkeiset päästöarvot.

TAULUKKO 3. Lämpötilamittaus /LIITE 5(1)/

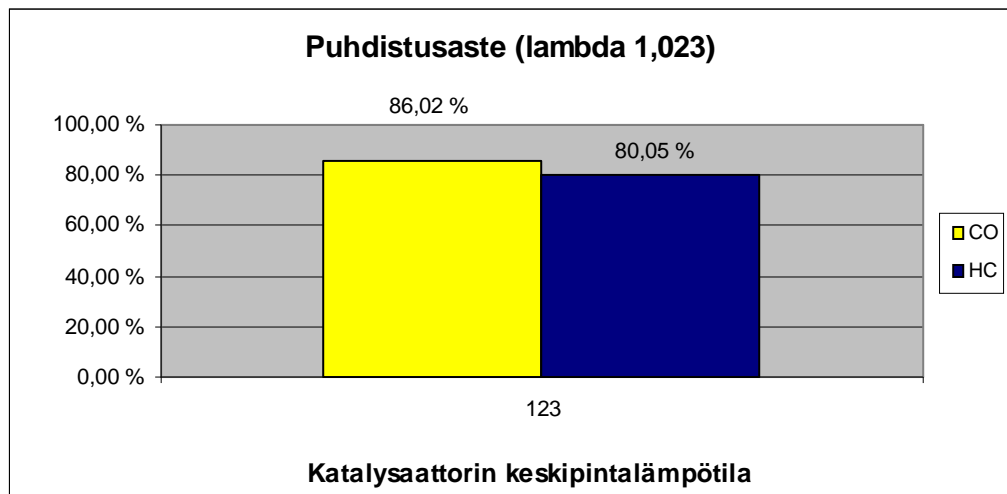
Lämpötilamittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
163	80	41	0,982	364	13,8	1,1	1,012	1.
			0,077	79	14,65			2.
152	103	38	0,559	373	14	1,1	1,03	
			0,049	90	14,75			
150	102	42	0,551	398	14	1,3	1,039	
			0,063	65	14,86			
151	101	44	0,553	429	14,1	1	1,021	
			0,083	91	14,81			
157	140	87	0,559	453	14	1,1	1,026	
			0,115	80	14,87			
165	143	95	0,957	468	13,8	1,2	1,014	
			0,142	87	14,67			
157	160	100	0,583	504	14	1,1	1,021	
			0,124	80	14,87			
168	151	103	1,14	369	13,6	1,3	1,017	
			0,138	89	14,8			

Puhdistusasteet laskin jokaisesta päästömittauksesta erikseen ja lopuksi laskin keskiarvon saaduista tuloksista. Tämän jälkeen tein pylväsdiagrammin, josta käy selkeästi ilmi puhdistusasteet tietyllä lambda-arvolla ja katalysaattorin pintalämpötilalla.

Puhdistusasteen laskemiseen tarvittava kaava näkyy seuraavan sivun taulukon yläreunassa, jossa x2 tarkoittaa kyseisten päästöpartikkelien arvoa katalysaattorin jälkeen ja x1 katalysaattoria ennen olevaa arvoa.

TAULUKKO 4. Puhdistusaste /LIITE 5(5)/

Puhdistusaste (%)= $1-(x_2/x_1)$				
Raja-arvot CO<0,5% HC<100				
CO	HC	Katalysaattorin keskipintalämpötila:	lambda1.(ka)	
92,16 %	78,30 %			
91,23 %	75,87 %			
88,57 %	83,67 %			
84,99 %	78,79 %	123		
79,43 %	82,34 %			
85,16 %	81,41 %			
78,73 %	84,13 %			
87,89 %	75,88 %			
Ka= 86,02 %	80,05 %			1,023

KUVA 4. Puhdistusaste /LIITE 5(5)/

Seuraavaksi tein HC-mittaukset. Näistä mittauksista etsin raja-arvoa palamattomien hiilivetyjen puhdistuskyvyille. Raja-arvon selvittämiseksi keräsin ennen katalysaattoria olevat HC-arvot erilliseen taulukkoon. Kyllä -sarakeeseen tulivat ne arvot, jotka katalysaattori pystyi puhdistamaan tarpeeksi hyvin ja Ei-sarakeeseen ne, joita katalysaattori ei pystynyt puhdistamaan määrättyyn arvoon. Näistä arvoista tein viivadiagrammin,

josta puhdistuskyvyn raja-arvo näkyy. Laskennallisen raja-arvon selvitin laskemalla keskiarvot niistä HC-päästöistä ennen katalysaattoria, jotka katalysaattori pystyi puhdistamaan riittävän hyvin. Näissä mittauksissa päästöraja palamattomille hiilivedyille oli 100 ppm. Alla esimerkit mittauspöytäkirjoista.

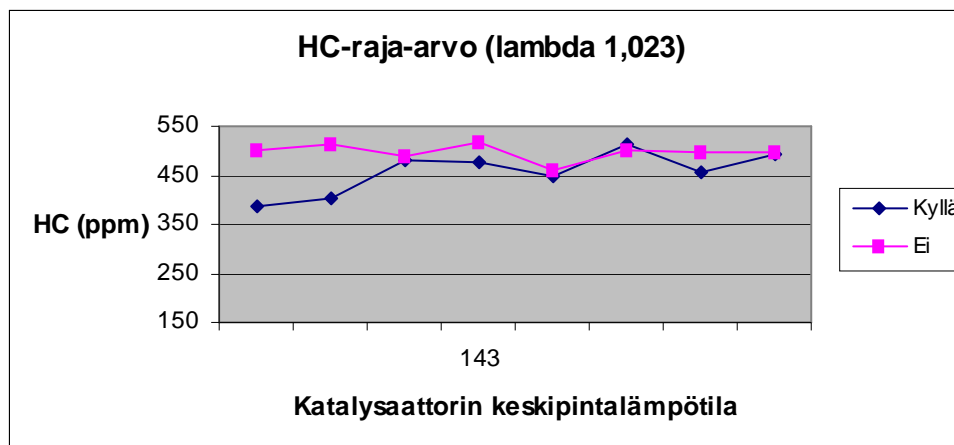
TAULUKKO 5. HC-mittaus /LITE 5(1),(2)/

HC-mittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
183	156	124	1,09	385	13,7	1,2	1,015	1.
			0,148	98	14,9			2.
141	149	110	0,967	403	13,2	1,9	1,057	
			0,05	48	14,68			
135	155	122	0,601	481	14	1,1	1,024	
			0,047	80	14,62			
137	157	130	0,602	478	14	1,1	1,023	
			0,048	84	14,64			
145	131	128	0,949	448	13,8	1,1	1,015	
			0,089	88	14,65			
150	140	130	0,62	512	14	1,1	1,021	
			0,046	65	14,73			
145	138	132	1,11	455	13,6	1,3	1,017	
			0,061	71	14,77			
142	125	149	0,617	494	14	1,1	1,02	
			0,054	58	14,76			
135	128	142	0,607	500	14	1,1	1,022	
			0,074	147	14,68			
155	139	145	0,602	515	14	1,1	1,022	
			0,073	188	14,67			
162	140	100	0,617	489	14	1,1	1,024	
			0,073	113	14,9			
153	142	105	0,647	519	14	1,1	1,02	
			0,096	166	14,8			

160	151	120	1,07	461	13,9	1,1	1,008	
			0,146	126	14,7			
159	160	123	0,651	502	13,8	1,4	1,039	
			0,093	107	14,88			
158	140	135	0,97	498	13,9	1,1	1,018	
			0,114	140	14,81			
161	138	118	1,14	495	13,6	1,4	1,021	
			0,114	157	14,79			

TAULUKKO 6. HC-K&E /LIITE 5(6)/

HC-raja-arvo (<100 ppm)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)
	385	500					
	403	515					
	481	489					
	478	519	143				
	448	461					
	512	502					
	455	498					
	494	495					
Ka=	457	497					1,023

KUVA 5. HC-raja-arvo /LIITE 5(6)/

Seuraavana oli vuorossa CO-mittaukset, joista etsin raja-arvoa häikäpästöjen puhdistamiskyvylle. Ensiksi joutokäynnillä, koska joutokäynnille ja korotetulle joutokäynnille on olemassa omat raja-arvonsa. Kuten HC-mittauksessa, kokosin erilliseen taulukkoon ennen katalysaattoria olevat CO-arvot. Kyllä -sarakkeeseen tulivat ne arvot, jotka katalysaattori pystyi puhdistamaan riittävän hyvin ja Ei-sarakkeeseen ne, joita katalysaattori ei pystynyt puhdistamaan tarpeeksi. Näistä tein edelleen viivadiagrammin, josta raja-arvo näkyy selkeämmin. Laskennallisen raja-arvon selvitin samalla tavalla kuin HC-mittauksissa.

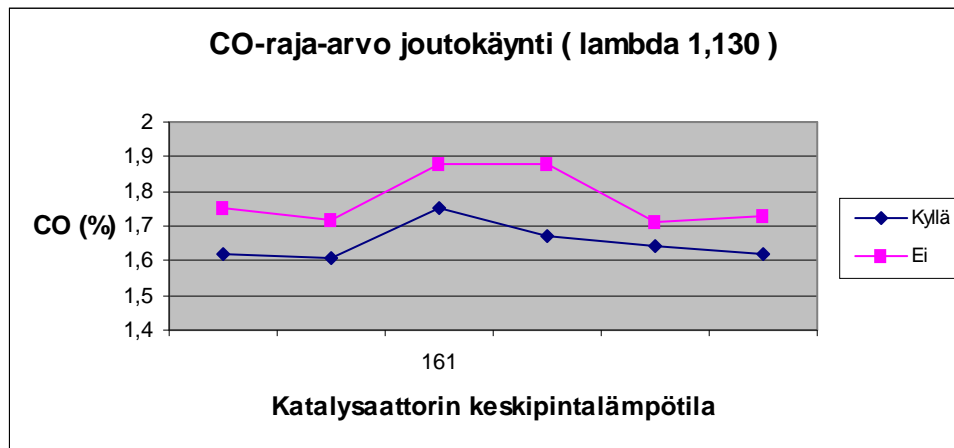
TAULUKKO 7. CO-mittaus joutokäynti /LIITE 5(3)/

CO-mittaus (joutokäynti)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
125	156	165	1,62	2330	11,2	4,7	1,113	1.
			0,401	153	14,63			2.
127	145	170	1,61	2330	11,1	4,7	1,117	
			0,415	193	14,85			
135	159	180	1,75	2600	10,9	5	1,121	
			0,383	218	14,97			
123	150	188	1,67	2350	11,3	4,3	1,09	
			0,472	45	15,07			
134	152	173	1,64	525	12,6	2,6	1,059	
			0,121	20	14,83			
140	155	181	1,62	2170	11,2	4,4	1,104	
			0,327	377	14,76			
131	153	120	1,75	2870	10,9	4,9	1,102	
			0,648	239	14,54			
139	155	125	1,72	2980	10,8	5,1	1,109	
			0,575	23	14,41			
125	174	108	1,88	2710	10,1	5,6	1,147	
			0,691	52	15,44			
133	169	155	1,88	1066	12,2	2,7	1,044	
			0,599	10	14,18			

141	178	181	1,71	2220	9,1	7,4	1,288	
			0,758	79	14,35			
145	182	195	1,73	2630	9,2	7,4	1,266	
			0,746	20	15,3			

TAULUKKO 8. HC-K&E /LIITE 5(6)/

CO-raja-arvo joutokäynti (<0,5%)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)
	1,62	1,75					
	1,61	1,72					
	1,75	1,88	161				
	1,67	1,88					
	1,64	1,71					
	1,62	1,73					
Ka=	1,652	1,778					1,130

KUVA 6. CO -raja-arvo joutokäynti /LIITE 5(7)/

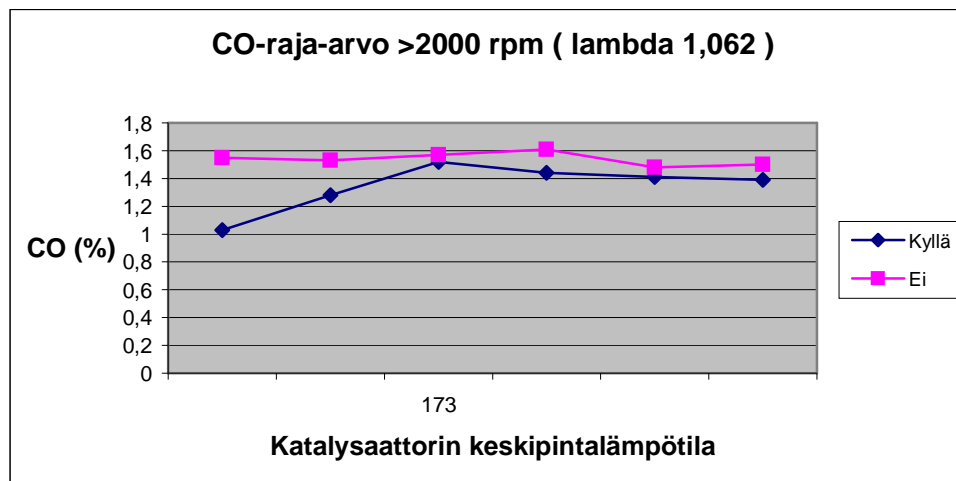
Tämän jälkeen selvitin häkäpäästöjen raja-arvon korotetulla joutokäynnillä. Taulukointi ja laskenta tapahtui aivan samalla tavalla kuten edellä.

TAULUKKO 9. CO-mittaus korotettu joutokäynti /LIITE 5(4)/

CO-mittaus (>2000 rpm)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
147	125	130	1,03	365	13,9	1,1	1,011	1.
			0,145	126	14,72			2.
171	139	141	1,28	293	13,5	1,5	1,026	
			0,024	43	14,8			
180	165	153	1,52	1549	11,7	3,9	1,093	
			0,227	74	15,08			
185	170	161	1,44	1226	12,3	3	1,062	
			0,221	49	15,01			
172	182	156	1,41	1332	12,2	3,2	1,068	
			0,232	44	14,95			
182	179	162	1,39	1047	12,5	2,5	1,045	
			0,125	49	15,14			
179	178	188	1,55	1814	11,7	3,9	1,09	
			0,325	57	14,92			
177	182	190	1,53	1982	11,6	4,1	1,091	
			0,304	56	14,95			
178	181	203	1,57	2210	11,7	3,7	1,066	
			0,512	143	14,2			
181	183	205	1,61	1787	11,8	3,6	1,07	
			0,381	83	14,95			
178	192	209	1,48	1698	12	3,3	1,06	
			0,398	68	14,95			
181	195	208	1,5	1691	12	3,3	1,061	
			0,34	71	14,96			

TAULUKKO 10. CO-K&E /LIITE 5(7)/

CO-raja-arvo >2000rpm (<0,3%)						
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:			Lambda1.(ka)
	1,03	1,55				
	1,28	1,53				
	1,52	1,57	173			
	1,44	1,61				
	1,41	1,48				
	1,39	1,5				
Ka=	1,345	1,54				1,062

KUVA 7. CO-raja-arvo korotettu joutokäynti /LIITE 5(7)/

Katalysaattorin puhdistuskyvyn raja-arvot

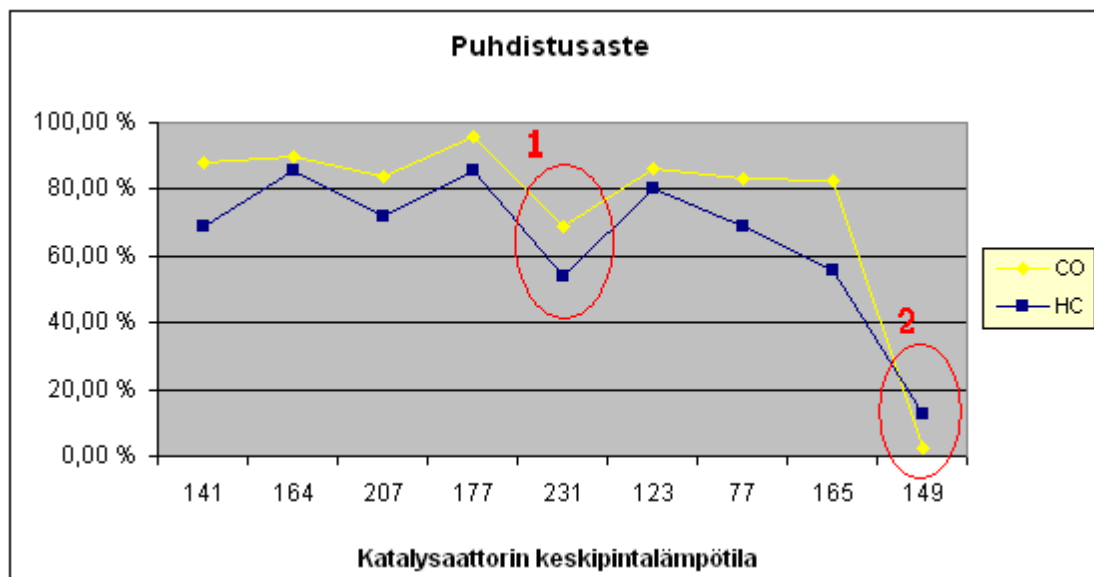
Raja-arvot laskin keskiarvoina kaikista niistä päästöarvoista ennen katalysaattoria, jotka jokainen katalysaattori pystyi puhdistamaan katsastuksessa vaadittuihin raja-arvoihin. Seuraavalla sivulla taulukko raja-arvoista, joita tässä työssä haettiin.

TAULUKKO 11. Raja-arvot**Katalysaattorin puhdistuskyvyn raja-arvot**

	Päästöarvo	Pintalämpötila	Lambda-arvo
HC (ppm)	390	180	1,023
CO (%)<2000rpm	1,4	180	1,077
CO (%)>2000rpm	1,2	210	1,053

Kaikkien mitattujen katalysaattorien puhdistusasteet

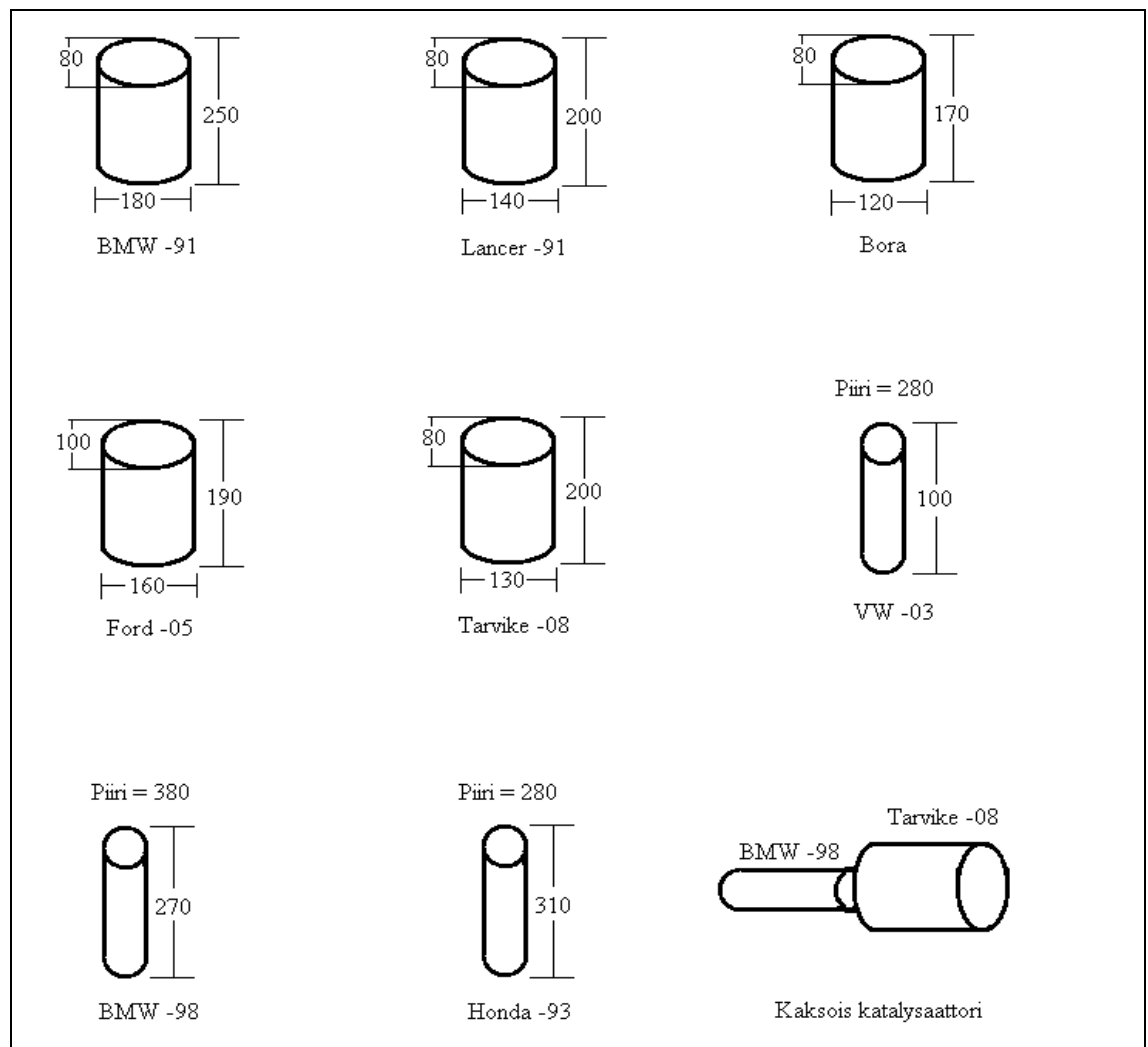
Viivadiagrammin perusteella pystyn väittämään, että toimiva katalysaattori pystyy puhdistamaan CO-päästöt yli 80-prosenttisesti ja HC-päästöt noin 80-prosenttisesti täysin kunnossa olevasta ottomoottorista. Diagrammissa näkyvissä kohdissa 1 ja 2 on tulokset epäkunnossa olevista katalysaattoreista. Kohdan 1 katalysaattori ei pystynyt puhdistamaan tarpeeksi päästöjä joutokäynnillä, mutta korotetulla käyntinopeudella raja-arvot alittuivat niukasti.

KUVA 8. Puhdistusasteet /LIITE 10/

Kohdan 2 katalysaattori oli halpa tarvikemalli, joka ei toiminut lainkaan. Tämä on helppo todeta vertaamalla puhdistustasoja muihin katalysaattoreihin. Keskipintalämpötilakin oli riittävä molemmissa tapauksissa, jotta puhdistusta pystyisi tapahtumaan, joten muuta vaihtoehtoa ei ollut, kuin todeta katalysaattorit viallisiksi.

Katalysaattoreiden tilavuuksien vertaaminen puhdistuskykyyn

Puhdistuskyvyn raja-arvojen selvittämisen lisäksi päätin tutkia, korreloiko katalysaattorin fyysinen koko sen puhdistuskykyyn. Aluksi mittasin jokaisen katalysaattorin fyysiset päämitat, minkä jälkeen laskin tilavuudet. Muodoiltaan katalysaattorit olivat joko suoria ympyrälieriöitä tai suoria ellipsilieriöitä. Alla kuva mitattujen katalysaattoreiden muodoista ja mitoista.

KUVA 9. Katalysaattorien fyysiset mitat

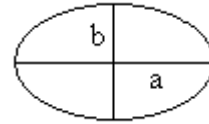
Katalysaattorien tilavuuksien määrittämistä varten tarvittavat kaavat:

$$\text{Ympyrän kehän pituus} = 2\pi r$$

r = säteen pituus

$$\text{Suoran ympyrälieriön tilavuus } V = \pi r^2 h$$

h = ympyrälieriön korkeus

$$\text{Ellipsin pinta-ala } A = \pi ab$$

$$\text{Suoran ellipsilieriön tilavuus } V = Ah$$

h = ellipsilieriön korkeus

Katalysaattorien tilavuudet Microsoft Excel-ohjelmalla laskettuna:

BMW -91 suora ellipsikartio

$$a \quad 9 \quad \text{cm}$$

$$A = 113,0973 \text{cm}^2$$

$$b \quad 4 \quad \text{cm}$$

$$h \quad 25 \quad \text{cm}$$

$$V = 2827,433 \text{cm}^3$$

$$V = \quad \quad \mathbf{2,83 \text{dm}^3}$$

Lancer -91 suora ellipsikartio

$$a \quad 7 \quad \text{cm}$$

$$A = 87,96459 \text{cm}^2$$

$$b \quad 4 \quad \text{cm}$$

$$h \quad 20 \quad \text{cm}$$

$$V = 1759,292 \text{cm}^3$$

$$V = \quad \quad \mathbf{1,76 \text{dm}^3}$$

BMW -98 suora ympyrälieriö

$$r \quad 6,047888 \text{cm}$$

$$h \quad 27 \text{cm}$$

$$V = 3102,566 \text{cm}^3$$

$$V = \quad \quad \mathbf{3,10 \text{dm}^3}$$

Bora suora ellipsikartio

$$a \quad 6 \quad \text{Cm}$$

$$A = 75,39822 \text{cm}^2$$

$$b \quad 4 \quad \text{Cm}$$

$$h \quad 17 \quad \text{Cm}$$

$$V = 1281,77 \text{cm}^3$$

$$V = \quad \quad \mathbf{1,28 \text{dm}^3}$$

Honda -93 suora ympyrälieriö

$$r \quad 4,4563384\text{cm}$$

$$h \quad 31\text{cm}$$

$$V= 1934,051\text{cm}^3$$

$$V= \quad \mathbf{1,93\text{dm}^3}$$

VW suora ympyrälieriö

$$r \quad 4,456338\text{cm}$$

$$h \quad 10\text{cm}$$

$$V= 623,8874\text{cm}^3$$

$$V= \quad \mathbf{0,62\text{dm}^3}$$

Ford -05 suora ellipsikartio

$$a \quad 8 \quad \text{cm}$$

$$A= 100,531\text{cm}^2$$

$$b \quad 4 \quad \text{cm}$$

$$h \quad 19 \quad \text{cm}$$

$$V= 1910,089\text{cm}^3$$

$$V= \quad \mathbf{1,91\text{dm}^3}$$

Tarvikekatalysaattori -08 suora ellipsikartio

$$a \quad 6,5 \quad \text{cm}$$

$$A= 81,68141\text{cm}^2$$

$$b \quad 4 \quad \text{cm}$$

$$h \quad 20 \quad \text{cm}$$

$$V= 1633,628\text{cm}^3$$

$$V= \quad \mathbf{1,63\text{dm}^3}$$

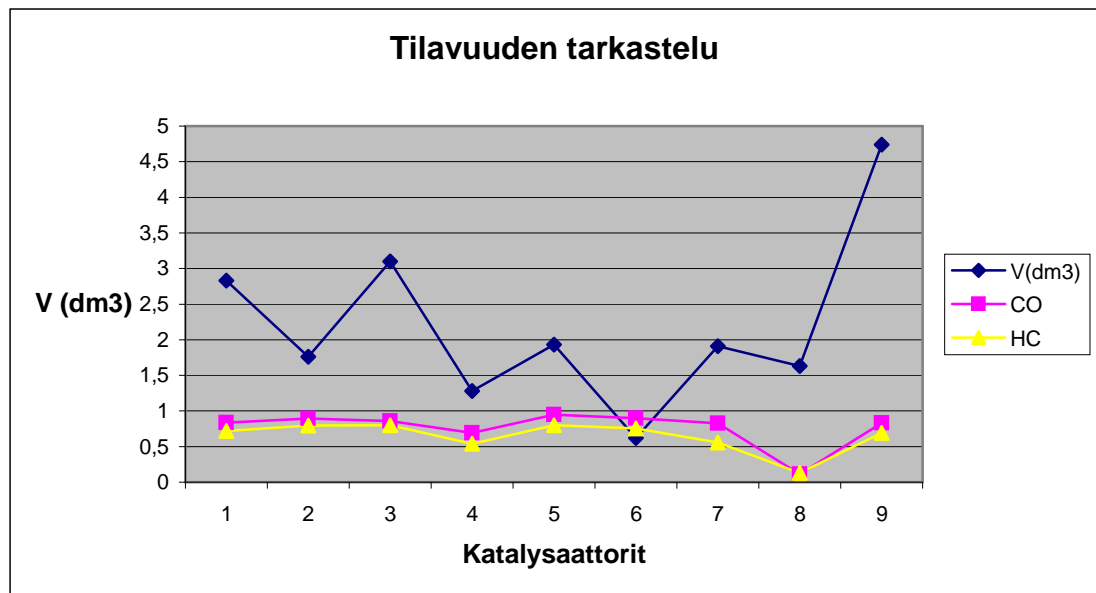
Kaksoiskatalysaattorit, BMW-98 & tarvike-08

$$V_{98}+V_{08}= \quad \mathbf{4,74\text{dm}^3}$$

Tilavuuksien laskemisen jälkeen pystyin vertaamaan saatuja arvoja puhdistuskykyyn viivadiagrammin avulla. Keräsin ensiksi halutut arvot taulukkoon, minkä jälkeen tein viivadiagrammin.

TAULUKKO 12. Tilavuudet

V(dm ³)	CO	HC	
2,83	83,61 %	71,92 %	BMW -91
1,76	89,29 %	79,36 %	Lancer -91
3,1	86,02 %	80,05 %	BMW -98
1,28	69,02 %	54,06 %	Bora
1,93	94,90 %	79,78 %	Honda -93
0,62	89,66 %	75,48 %	VW
1,91	82,80 %	55,79 %	Ford -05
1,63	11,02 %	12,82 %	Tarvikekatalysaattori -8
4,74	83,26 %	69,13 %	Kaksoiskatalysaattorit, BMW-98 & tarvike-08

KUVA 10. Tilavuudet

Diagrammista käy ilmi, että katalysaattorien tilavuus ei vaikuta puhdistuskykyyn. Puhdistuskykyyn vaikuttaa eniten lämpötila ja jalometallien määrä katalysaattorissa. Edellä olevan lauseen perustelen omilla mittauksillani ja olettamuksella, joka muodostuu materiaalikustannuksista. Mittauksissa huomasin selvästi arvokkaampien katalysaattorien toimivan tehokkaammin kuin halpojen. Tämä johtunee katalysaattoreissa käytettävien jalometallien määrästä. Jalometallit ovat arvokkaita, minkä perusteella voidaan olettaa, että tuskin niitä halpoihin katalysaattoreihin paljoa laitetaan, joka johtaa niiden heikkoon puhdistuskykyyn.

Kaksoiskatalysaattorin mittaus

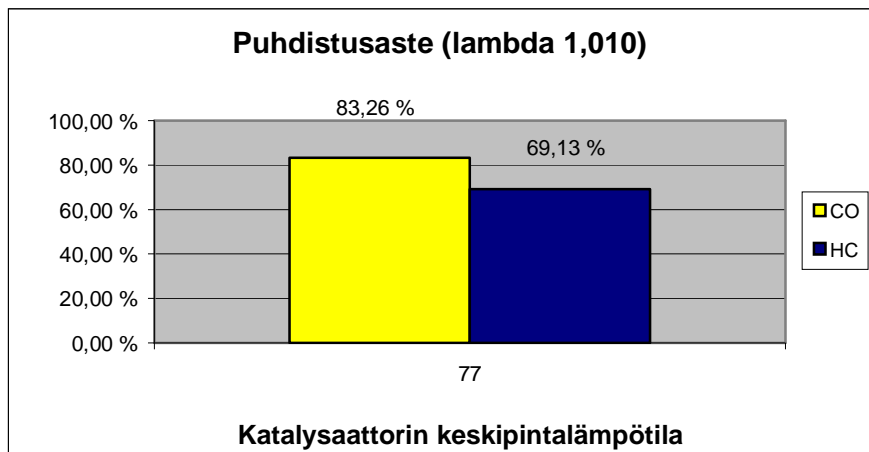
Mittauksen aikana huomasi selvästi, ettei jälkimmäinen katalysaattori lämmennyt sille tasolle, jossa se toimisi parhaiten. Kuitenkin lämpötila oli riittävä ja puhdistamattomia päästöjä riittävästi, jotta kemialliset reaktiot pystyivät tapahtumaan. Taulukossa 13 näkyy katalysaattorien pintalämpötilat, joista pystyy selkeästi havaitsemaan kummassa katalysaattorissa tapahtuu puhdistumisreaktioita.

TAULUKKO 13. Lämpötilat /LIITE 8(1)/

1Kat:n lämpötila	2Kat:n lämpötila
53	64
61	65
62	66
66	80
73	90
64	88
62	90
55	79

Vaikka 1 katalysaattori oli ensimmäisenä pakoputkessa, se pysyi viileämpänä kuin jälkimmäinen katalysaattori. Tämä selittyy sillä, että 1 katalysaattori on viallinen, eikä siellä tapahdu kemiallisia puhdistumisreaktioita, joista vapautuisi lämpöä.

CO - ja HC-puhdistusasteetkin jäivät odotettua alemmiksi. Auto olisi kuitenkin alittanut katsastuksen vaatimat päästörajat, joten päästövikaisen auton pystyy pelastamaan katsastuksessa hylkäämiseltä asentamalla toisen katalysaattorin autoon kiinni. Seuraavalla sivulla on pylväsdiagrammi kaksoiskatalysaattorin puhdistusasteesta.

KUVA 11. Puhdistusaste /LIITE 8(2)/

Lähes uuden auton päästöarvojen tarkastelu

Mittakohteena oli viisi vuotta vanha auto, jolla oli ajettu noin 85 000 kilometriä. Mittausin päästöarvot ennen katalysaattoria. HC -arvot olivat noin 200 ppm ja CO -arvot noin 0,4%. Tämän perusteella, jos kyseisestä autosta hajoaisi katalysaattori, tilalle voisi asentaa huoletta käytetyn toimivan katalysaattorin. Katsastuksessa ei tulisi olemaan ongelmaa päästöjen osalta. Toisaalta odotin auton pääsevän läpi päästömittauksista ilman katalysaattoriakin, mutta palotapahtumat eivät ole vielä tarpeeksi täydellisiä uudemmassa moottorissa, näin ollen voidaan todeta, että katalysaattoria tarvitaan.

8 POHDINTA

Työ kokonaisuudessaan oli mielenkiintoinen tutkimustyö, jossa ensin pääsi suunnittelemaan alusta loppuun mittausjärjestelyt ja toteutuksen, minkä jälkeen konkreettisesti tekemään tutkimuksen. Vaihtelua pelkkiin mittauksiin toi mukavasti katalysaattorien kiinnityslaippojen suunnittelu ja hitsaus. Alkuperäinen suunnitelma oli mitata irtonaiset katalysaattorit ammattikoulun testimoottorilla, joka oli moottoripukissa kiinnitettynä. Tämä ei kuitenkaan onnistunut, koska moottori ei toiminut. Mittaustyö hidastui tämän johdosta hieman, koska jouduin hankkimaan testiauton, johon katalysaattorien vaihtaminen vaati enemmän aikaa ja työtä, kuin mitä moottoripukissa oleva moottori olisi vaatinut.

Työtä aloittaessa oletin katalysaattoreiden puhdistusarvojen vaihtelevan niin paljon, ettei järkeviä raja-arvoja pystyisi yleisesti ottaen määrittämään katalysaattoreille. Suuria eroja mittausten aikana löytyikin, mutta siitä huolimatta yhteiset raja-arvot löytyivät, mikä oli itselleni positiivinen yllätys. Korjaamoiden vianmäärityksiin tuloksista on pientä apua. Enemmän painoarvoa tuloksille olisi saanut mittaamalla enemmän erilaisia katalysaattoreita, mikä olisi kuitenkin vaatinut huomasti enemmän aikaa ja rahaa.

Kokonaisuudessaan työ opetti suunnittelemaan järkevän mittaussuunnitelman, jonka tarkoituksena oli tuottaa hyödyllisiä tuloksia, joiden perusteella pystyisi määrittämään onko katalysaattori kunnossa vai ei. Lisäksi näiden mittausten perusteella voin sanoa, että muodoltaan pyöreä katalysaattori toimii tehokkaammin kuin ovaali katalysaattori. Tämän voi myös todeta uusista autoista, joissa melkein jokaisessa on käytössä pyöreä katalysaattori.

Mahdollisista jatkomittauksia pitäisin tärkeimpänä typen oksidien tarkastelua päästöissä, kuinka hyvin katalysaattori pystyy puhdistamaan nämä haitalliset päästöpartikkelit. Tämä onnistuisi kemiluminesenssi NO-NO₂-NO_x-analysaattorilla /7./, joka pystyy mittaamaan typen oksideja. Tässäkin mittauksessa tulisi olla kaksi kyseistä analysaattoria, jotta pystyttäisiin tutkimaan päästöarvoja ennen katalysaattoria ja myös sen jälkeen. Tällaista jatkomittausta pidän tärkeänä, koska laihaseosmoottorit yleistyvät varmasti tiukentuvien päästönormien myötä koko ajan. Typen oksideja muodostuu juuri eniten silloin, kun moottori toimii laihaseosalueella. En myöskään pidä mahdottomana ajatuksena sitä, että tulevaisuudessa katsastuksen yhteydessä mitattaisiin myös typen oksidien määrä.

LÄHTEET

/1/ BOSCH. Jo 30 vuotta puhtaamman ilman puolesta. WWW-dokumentti.

http://www.bosch.fi/content/language1/html/715_4737.htm. Luettu 27.01.2010.

/2/ Bosch, Robert 2003. GmbH. Autoteknillinen taskukirja. 6. painos. Jyväskylä: Gummerus Oy.

/3/ Autoalan Koulutuskeskus Oy 2005. Moottorialan Sähköoppi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

/4/ A-katsastus. Pakokaasupäästöt. WWW-dokumentti.

<http://www.a-katsastus.fi/Autolijainfo/tehopaketti%20tietoa%20autoilijoille/pakokaasupaastot/Sivut/default.aspx>. Luettu 1.02.2010.

/5/ Motiva Oy 2006. Vaihtoehtoiset polttoaineet ja ajoneuvot. WWW-dokumentti.

http://www.motiva.fi/files/2131/Vaihtoehtoiset_polttoaineet_ja_ajoneuvot.pdf. Luettu 1.02.2010.

/6/ Oppimateriaalit. Katalysaattori. WWW-dokumentti.

<http://www.edu.fi/oppimateriaalit/ymparistokemia/katalysaattori.html>. Luettu 5.02.2010.

/7/ Teledyne instruments. Kemiluminesenssi NO/NO₂/NO_x Analysaattori. WWW-dokumentti. <http://www.ppmsystems.fi/files/tapi-200E.pdf>. Luettu 5.02.2010.

Golf-päästömittaukset

Golf								
1 = ennen katalysaattoria olevat päästöarvot								
2 = katalysaattorin jälkeiset päästöarvot								
Lämpötilamittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
20	17	19	0,267	218	10,8	6,6	1,39	1.
			0,195	191	11,88	3,65	1,19	2.
185	77	70	0,454	252	14,3	0,8	1,018	
			0,062	97	14,42	0,48	1,016	
205	105	88	0,45	253	14,3	0,8	1,018	
			0,044	50	14,53	0,44	1,017	
190	115	95	0,454	230	14,2	0,8	1,018	
			0,065	44	14,49	0,44	1,017	
250	150	140	0,644	127	14,2	0,7	1,012	
			0,086	30	14,8	0,09	1	
405	251	200	0,679	53	14,3	0,4	1,002	
			0,111	40	14,87	0,08	0,998	
210	148	122	0,414	235	14,2	0,8	1,02	
			0,016	23	14,43	0,38	1,017	
HC-mittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
210	170	125	0,408	330	14,3	1,2	1,034	1.
			0,014	40	14,72	0,56	1,024	2.
205	165	125	0,472	372	14,3	1,1	1,028	
			0,014	110	14,77	0,57	1,021	

LIITE 1(2).

Golf-päästömittaukset

200	160	120	0,427	351	14,3	1,2	1,03	
			0,015	114	14,75	0,59	1,021	
206	140	125	0,469	360	14,3	1,1	1,028	
			0,016	120	14,77	0,59	1,021	
180	160	125	0,481	254	14,3	0,9	1,021	
			0,014	9	14,74	0,62	1,029	
185	145	128	0,456	334	14,3	1	1,024	
			0,018	76	14,71	0,61	1,024	
195	150	120	0,462	333	14,3	1	1,023	
			0,023	107	14,72	0,58	1,021	
190	156	125	0,508	339	14,2	1	1,023	
			0,029	95	14,71	0,62	1,023	
210	155	105	0,554	293	14,1	1,1	1,029	
			0,031	50	14,95	0,29	1,01	
215	150	120	0,486	363	14,1	1,2	1,031	
			0,034	83	14,68	0,65	1,025	
200	150	122	0,517	372	14,1	1,1	1,029	
			0,038	113	14,68	0,66	1,024	
205	155	120	0,553	365	14,1	1,1	1,025	
			0,041	147	14,68	0,67	1,023	
CO-mittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
220	180	147	0,707	281	13,8	0,9	1,022	1.
			0,325	196	14,82	0,24	0,991	2.
230	170	150	0,798	298	13,8	0,9	1,02	
			0,27	218	14,86	0,22	0,991	
250	190	160	0,78	318	13,7	1	1,021	
			0,276	190	14,91	0,19	0,991	

LIITE 1(3).

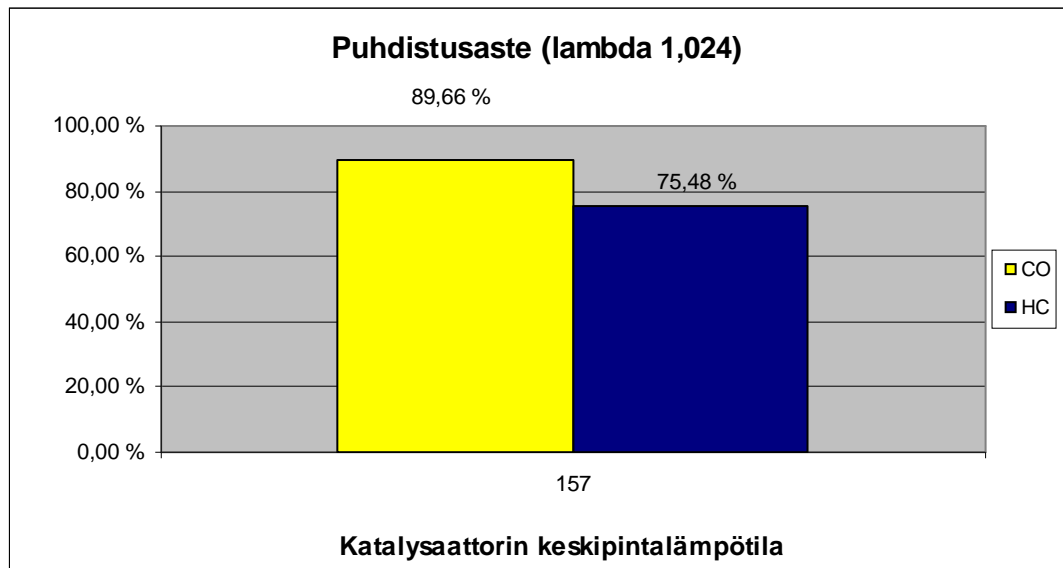
Golf-päästömittaukset

245	185	160	0,797	324	13,7	1	1,02	
			0,357	225	14,86	0,17	0,986	
180	150	100	0,957	321	13,4	1,2	1,029	
			0,111	176	14,77	0,33	1,003	
220	150	140	0,789	390	13,8	0,9	1,007	
			0,197	327	14,6	0,43	0,997	
260	190	177	0,68	409	13,4	1,6	1,047	
			0,193	182	14,89	0,15	0,992	
260	210	180	0,575	335	13,6	1,3	1,037	
			0,225	132	14,87	0,12	0,992	
250	190	165	0,545	366	13,6	1,5	1,04	
			0,252	155	14,78	0,14	0,991	
245	185	165	0,562	338	13,7	1,4	1,035	
			0,161	127	14,88	0,13	0,995	
240	190	170	0,523	346	13,7	1,4	1,037	
			0,18	140	14,86	0,14	0,994	
245	210	175	0,675	409	12,9	2,3	1,091	
			0,166	136	14,58	0,34	1,004	

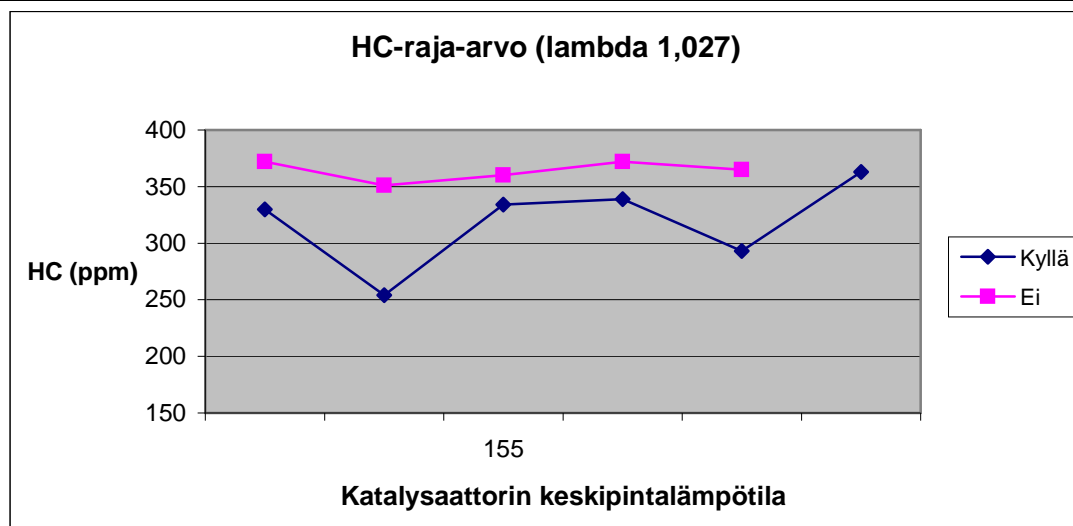
Golf-päästömittaukset

<u>Golf</u>							
Puhdistusaste (%)= 1-(x2/x1)							
Lasketaan niistä arvoista jotka alittavat päästönormit, CO<0,2% ja HC<100ppm							
	CO	HC	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1. (ka)
	86,34 %	61,51 %					
	90,22 %	80,24 %					
	85,68 %	80,87 %					
	86,65 %	76,38 %					
	83,65 %	24,53 %					
	96,14 %	90,21 %					
	96,57 %	87,88 %					
	97,03 %	96,46 %					
	96,49 %	77,25 %					
	96,59 %	71,98 %					
	97,09 %	82,94 %					
	96,05 %						
	95,02 %						
	94,29 %						
	94,40 %						
	93,00 %						
	92,65 %						
	92,59 %						
	71,35 %						
	65,58 %						
	75,41 %						
Ka=	89,66 %	75,48 %	157				1,024

Golf-päästömittaukset

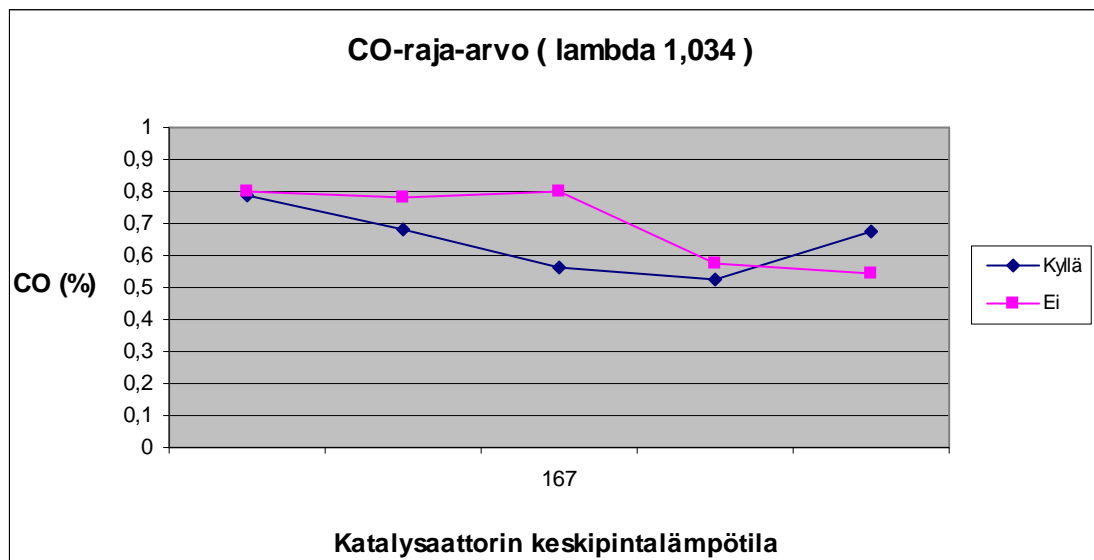

HC-raja-arvo (<100 ppm)							
Määritetään ensimmäiseen ryhmään ne päästöarvot ennen katalysaattoria,							
jotka puhdistuvat alle raja-arvojen ja toiseen ryhmään ne arvot jotka ylittävät raja-arvot.							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)
	330	372					
	254	351					
	334	360					
	339	372	155				
	293	365					
	363						
Ka=	319	364					1,027

Golf-päästömittaukset

CO-raja-arvo (< 0,2%)							
Lasketaan samalla periaatteella kuin edellinen.							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila: lambda1(ka)				
	0,789	0,798					
	0,68	0,78					
	0,562	0,797	167				
	0,523	0,575					
	0,675	0,545					
Ka=	0,646	0,699					1,034

Lancer-päästömittaukset

Lancer								
Lämpötilamittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
160	148	154	1,3	340	13,3	1,5	1,025	1.
			0,162	51	14,22	0,28	1,006	2.
165	153	153	1,27	347	13,3	1,5	1,025	
			0,015	38	14,31	0,31	1,013	
171	162	154	1,35	324	13,3	1,5	1,024	
			0,092	35	14,25	0,29	1,009	
176	161	160	1,31	425	13,4	1,5	1,018	
			0,148	58	14,9	0,27	1,005	
180	190	140	1,17	269	13,9	0,9	1	
			0,331	63	14,18	0,4	1,006	
173	171	123	1,1	288	13,8	1,2	1,015	
			0,018	37	14,44	0,36	1,015	
HC-mittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
181	181	130	1,09	315	13,5	1,6	1,038	1.
			0,122	87	14,72	0,58	1,019	2.
202	192	144	1,28	275	13,4	1,5	1,03	
			0,128	92	14,71	0,35	1,008	
207	196	138	1,24	305	13,4	1,6	1,029	
			0,137	95	14,71	0,35	1,007	
205	202	142	1,25	296	13,4	1,6	1,031	
			0,143	98	14,75	0,38	1,008	

LIITE 2(2).

Lancer-päästömittaukset

160	148	154	1,3	340	13,3	1,5	1,025	
			0,162	51	14,22	0,28	1,006	
204	201	141	1,22	339	13,7	1,2	1,012	
			0,183	134	14,82	0,25	0,999	
208	222	162	1,29	332	13,3	1,7	1,031	
			0,195	151	14,71	0,43	1,006	
209	219	170	1,16	396	12,8	2,1	1,057	
			0,203	155	14,77	0,43	1,006	
210	210	171	1,33	318	13,4	1,5	1,024	
			0,213	158	14,88	0,3	0,999	
CO-mittaus (joutokäynti)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
139	168	136	2,18	3090	10,6	4,9	1,085	1.
			0,565	1404	14,3	0,22	0,924	2.
137	167	148	1,75	3580	10,7	5,1	1,096	
			0,522	1577	14,28	0,24	0,918	
155	175	166	1,84	3490	10,6	5,1	1,097	
			0,589	1621	14,23	0,28	0,916	
134	173	180	1,75	3460	10,7	5	1,096	
			0,542	1566	14,29	0,22	0,917	
138	176	170	1,69	3460	10,8	5	1,1	
			0,537	1590	14,29	0,23	0,916	
143	169	178	1,74	3400	10,8	5	1,095	
			0,509	1594	14,25	0,28	0,919	
130	168	177	1,62	3300	10,8	5	1,107	
			0,398	1566	14,32	0,32	0,925	

Lancer-päästömittaukset

121	169	185	1,57	2950	11,1	4,7	1,099	
			0,4	1642	14,22	0,46	0,927	
135	167	182	1,6	3020	11	4,8	1,101	
			0,373	1628	14,25	0,45	0,928	
140	169	181	1,56	3090	11	4,9	1,108	
			0,336	1594	14,26	0,39	0,928	
132	170	179	1,54	3070	11	4,9	1,111	
			0,312	1598	14,29	0,42	0,929	
133	171	180	1,61	3060	11	4,8	1,101	
			0,367	1600	14,29	0,36	0,925	

CO-mittaus (>2000 rpm)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
141	189	153	1,75	1386	11,5	3,8	1,088	1.
			0,218	875	14,75			2.
142	190	165	1,32	1792	12,1	3,4	1,074	
			0,245	1310	14,83			
161	185	209	1,54	1408	12	3,2	1,068	
			0,233	1371	14,86			
164	190	207	1,66	2190	11,5	4,1	1,089	
			0,224	130	14,68			
165	189	206	1,36	1782	12	3,3	1,072	
			0,292	1228	14,79			
158	192	202	1,44	1916	12	3,4	1,078	
			0,268	279	14,81			
156	189	200	1,52	2520	11,3	4,5	1,097	
			0,42	172	14,78			
157	191	211	1,78	2400	11,1	4,5	1,093	
			0,478	1133	14,73			

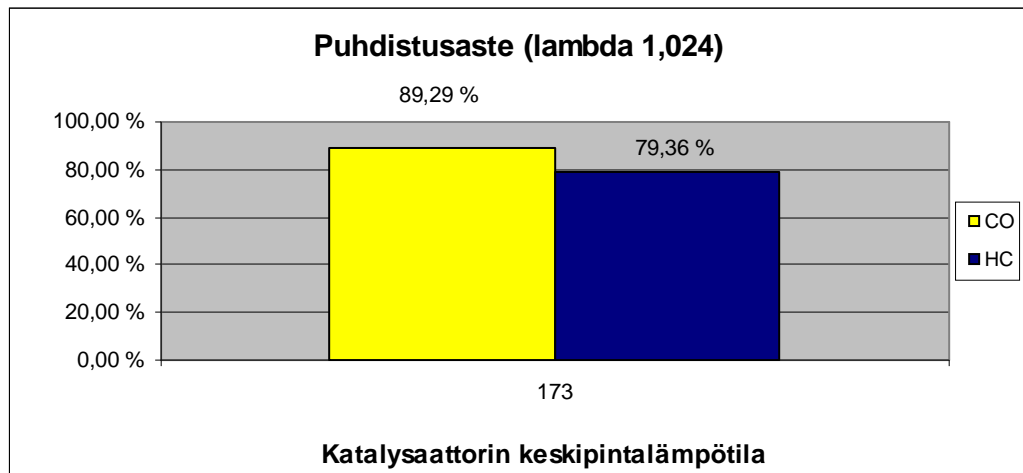

Lancer-päästömittaukset

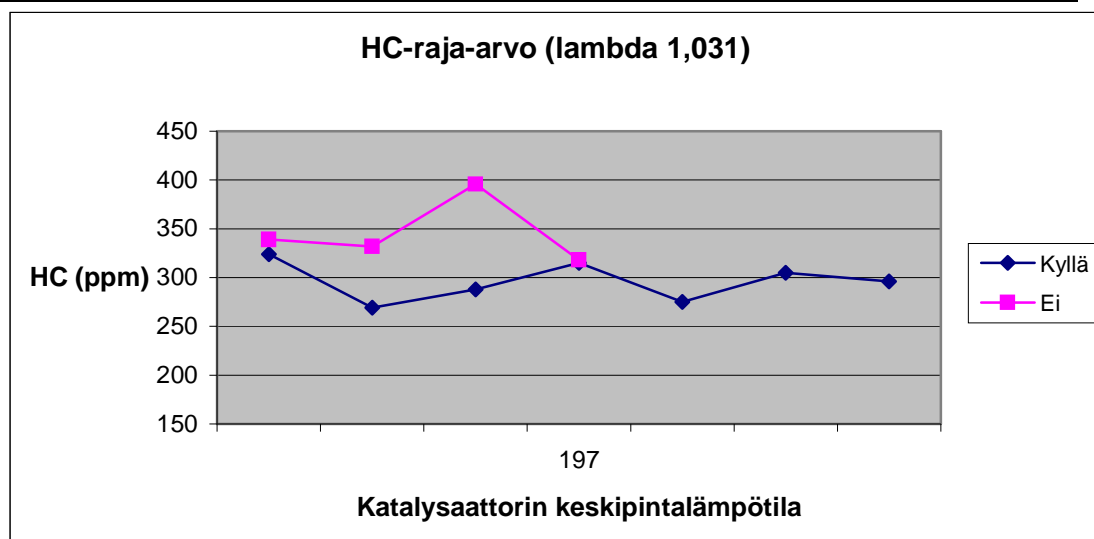
161	193	212	1,52	2520	10,9	4,9	1,127	
			0,467	833	13,53			
160	198	241	1,55	2880	11,2	4,5	1,091	
			0,339	272	14,33			
161	197	239	1,61	2510	11,4	4,2	1,082	
			0,347	1270	14,85			
158	189	216	1,56	2630	11,4	4,3	1,088	
			0,454	340	14,77			
190	180	145	2,16	3210	10,5	5	1,088	
			0,303	1223	12,95			

Lancer							
Puhdistusaste (%)= 1-(x2/x1)							
Raja-arvot CO<0,5% HC<100							
	CO	HC	Katalysaattorin keskipintalämpötila:			Lambda1.(ka)	
	87,54 %	85,00 %					
	98,82 %	89,05 %					
	93,19 %	89,20 %					
	88,70 %	86,35 %					
	71,71 %	76,58 %					
	98,36 %	87,15 %	173				
	88,81 %	72,38 %					
	90,00 %	66,55 %					
	88,95 %	68,85 %					
	88,56 %	66,89 %					
	87,54 %	85,00 %					
Ka=	89,29 %	79,36 %					1,024

Lancer-päästömittaukset

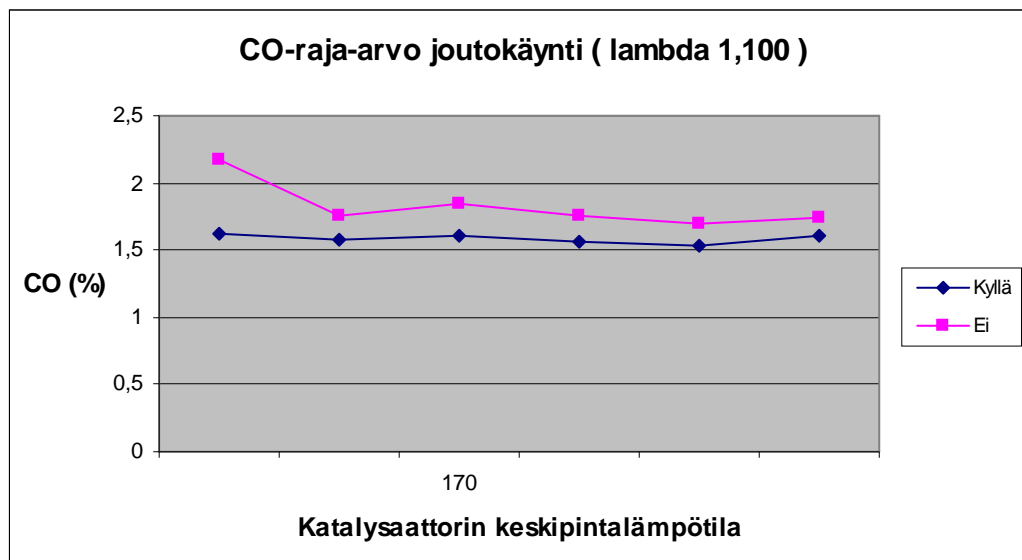

HC-raja-arvo (<100 ppm)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:	Lambda1.(ka)			
	324	339					
	269	332					
	288	396					
	315	318	197				
	275						
	305						
	296						
Ka=	296	346					1,031

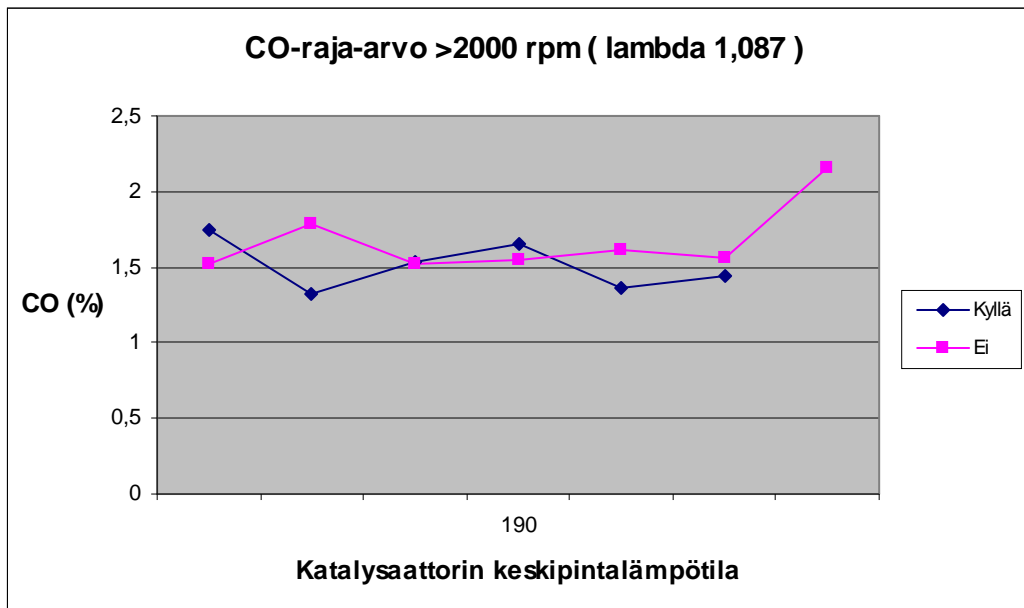
Lancer-päästömittaukset

CO-raja-arvo joutokäynti (<0,5%)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)
	1,62	2,18					
	1,57	1,75					
	1,6	1,84					
	1,56	1,75	170				
	1,54	1,69					
	1,61	1,74					
Ka=	1,583	1,825					1,100

CO-raja-arvo >2000rpm (<0,3%)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)
	1,75	1,52					
	1,32	1,78					
	1,54	1,52					
	1,66	1,55	190				
	1,36	1,61					
	1,44	1,56					
		2,16					
Ka=	1,512	1,671					1,087

Lancer-päästömittaukset

Bora-päästömittaukset

Bora Lämpötilamittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
180	205	135	0,953	241	13	1,1	1,02	1.
			0,315	83	14,38			2.
186	241	148	1,24	238	13,6	1,3	1,020	
			0,48	91	14,38			
185	240	152	1,25	260	13,6	1,4	1,02	
			0,437	97	14,44			
165	208	135	1,21	250	13,5	1,5	1,029	
			0,296	97	14,48			
185	230	157	1,16	241	13,5	1,5	1,03	
			0,265	90	14,52			
215	240	154	1,18	167	13,7	1,2	1,016	
			0,232	94	14,63			
222	283	185	1,21	191	13,6	1,4	1,024	
			0,65	92	14,26			
191	200	142	0,973	146	14,1	0,9	1,01	
			0,294	111	14,65			
207	232	161	1,26	190	13,7	1,3	1,017	
			0,267	89	14,5			

HC-mittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
202	214	163	1,04	222	14	0,8	1,004	1.
			0,663	116	14,16			2.
210	222	172	1,25	267	13,7	1,3	1,018	
			0,609	109	14,25			

LIITE 3(2).

Bora-päästömittaukset

207	234	178	1,14	223	13,8	1,2	1,017	
			0,246	108	14,49			
219	238	176	1,18	225	13,8	1,2	1,017	
			0,278	110	14,53			
222	244	180	1,21	247	13,8	1,1	1,011	
			0,552	116	14,33			
218	253	172	1,3	267	13,6	1,4	1,022	
			0,577	132	14,28			
180	205	135	0,953	241	13	1,1	1,02	
			0,315	83	14,38			
186	241	148	1,24	238	13,6	1,3	1,020	
			0,48	91	14,38			
165	208	135	1,21	250	13,5	1,5	1,029	
			0,296	97	14,48			
215	240	154	1,18	167	13,7	1,2	1,016	
			0,232	94	14,63			
222	283	185	1,21	191	13,6	1,4	1,024	
			0,65	92	14,26			
207	232	161	1,26	190	13,7	1,3	1,017	
			0,267	89	14,5			

CO-mittaus (joutokäynti)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
147	205	155	0,613	463	14,4	1	1,016	1.
			0,235	218	14,78			2.
152	190	143	0,613	476	14,4	1	1,17	
			0,189	258	14,79			
155	192	150	0,689	734	14,3	1,1	1,011	
			0,224	324	14,72			
127	177	135	0,671	689	14,2	1,2	1,017	

LIITE 3(3).

Bora-päästömittaukset

124	165	133	1,12	823	13,7	1,7	1,025	
			0,681	802	13,24			
126	170	135	1,1	480	12,8	3	1,097	
			0,684	635	13,38			
155	173	140	0,965	454	13,2	2,4	1,083	
			0,516	434	14,01			
160	181	145	1,02	429	13,1	1,9	1,052	
			0,558	184	14,07			

CO-mittaus (>2000 rpm)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
145	177	135	0,789	351	14,1	1,3	1,025	1.
			0,558	177	13,77			2.
170	175	140	0,72	415	14,3	1	1,017	
			0,456	208	14,12			
144	196	153	0,811	507	13,7	1,7	1,044	
			0,56	180	13,95			
153	197	143	0,706	475	14,3	1	1,017	
			0,595	198	14,3			
152	193	146	0,7	459	14,3	1	1,016	
			0,53	184	14,24			
162	201	151	0,681	489	14,3	1	1,016	
			0,525	239	14,35			
142	185	138	0,586	496	14,3	1	1,019	
			0,287	349	14,28			
157	234	155	1,14	293	13,7	1,6	1,034	
			0,237	88	14,34			
159	228	160	1,04	384	13,9	1,4	1,022	
			0,136	57	14,57			

LIITE 3(4).

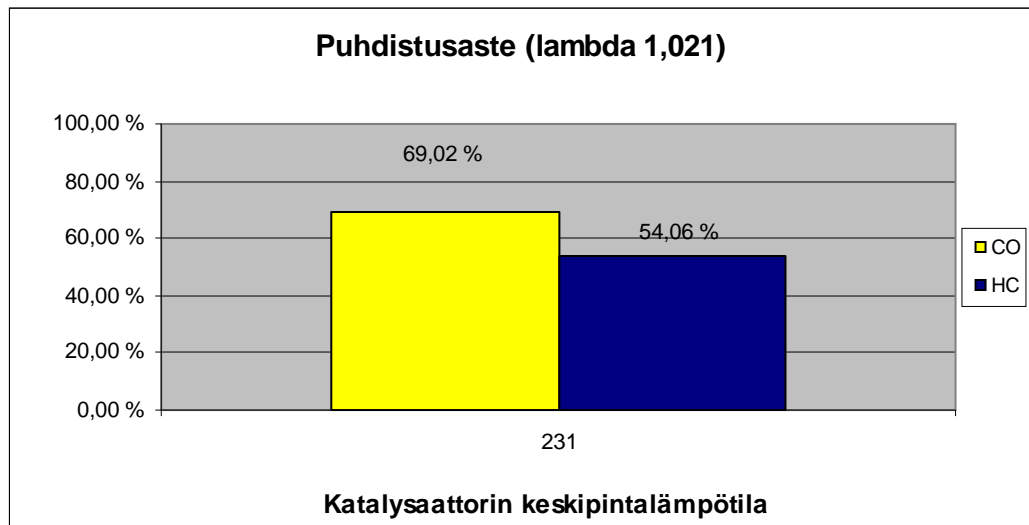
Bora-päästömittaukset

171	230	156	1,15	300	13,7	1,5	1,028	
			0,109	95	14,44			
172	233	163	1,13	327	13,7	1,5	1,029	
			0,208	82	14,48			
178	228	160	1,16	359	13,7	1,5	1,028	
			0,527	118	14,26			
168	229	173	1,19	362	13,7	1,5	1,026	
			0,519	113	14,27			
169	231	172	1,26	338	13,7	1,5	1,023	
			0,66	129	14,11			
183	230	171	1,19	341	13,7	1,6	1,031	
			0,572	118	14,24			

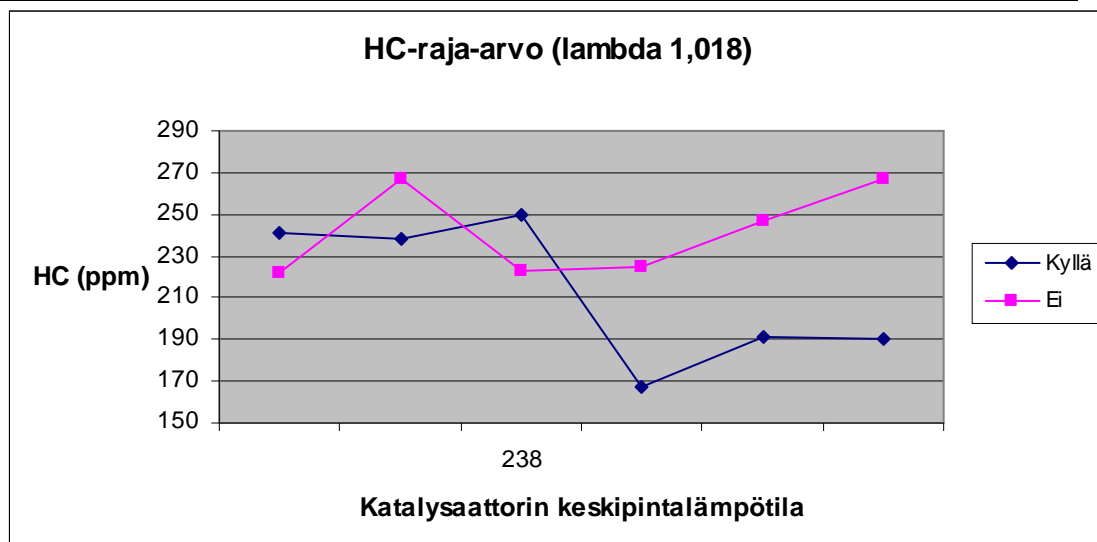
Bora								
	Puhdistusaste (%)= 1-(x2/x1)							
	Raja-arvot CO<0,5% HC<100							
	CO	HC	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)	
	66,95 %	65,56 %						
	61,29 %	61,76 %						
	65,04 %	62,69 %						
	75,54 %	61,20 %						
	77,16 %	62,66 %	231					
	80,34 %	43,71 %						
	46,28 %	51,83 %						
	69,78 %	23,97 %						
	78,81 %	53,16 %						
Ka=	69,02 %	54,06 %					1,021	

Bora-päästömittaukset

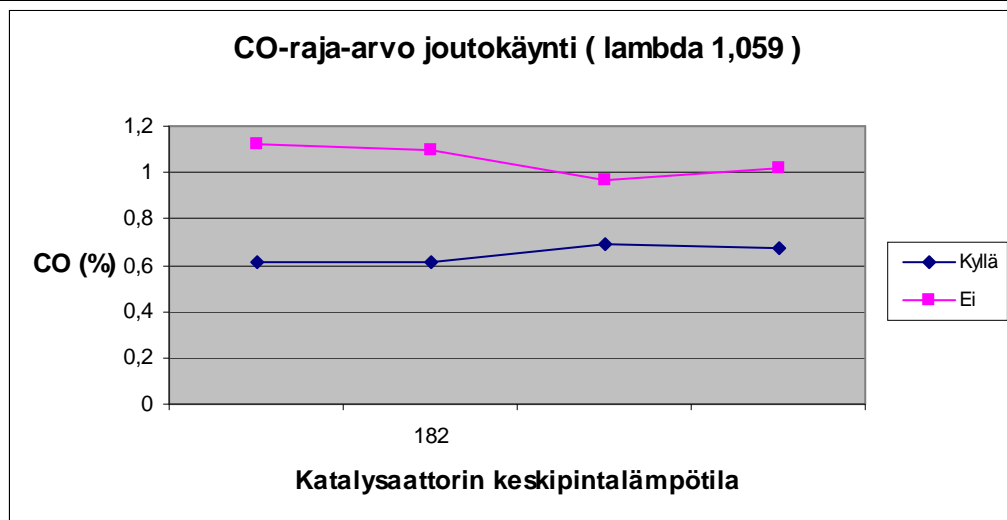

HC-raja-arvo (<100 ppm)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)
	241	222					
	238	267					
	250	223	238				
	167	225					
	191	247					
	190	267					
Ka=	213	242					1,018

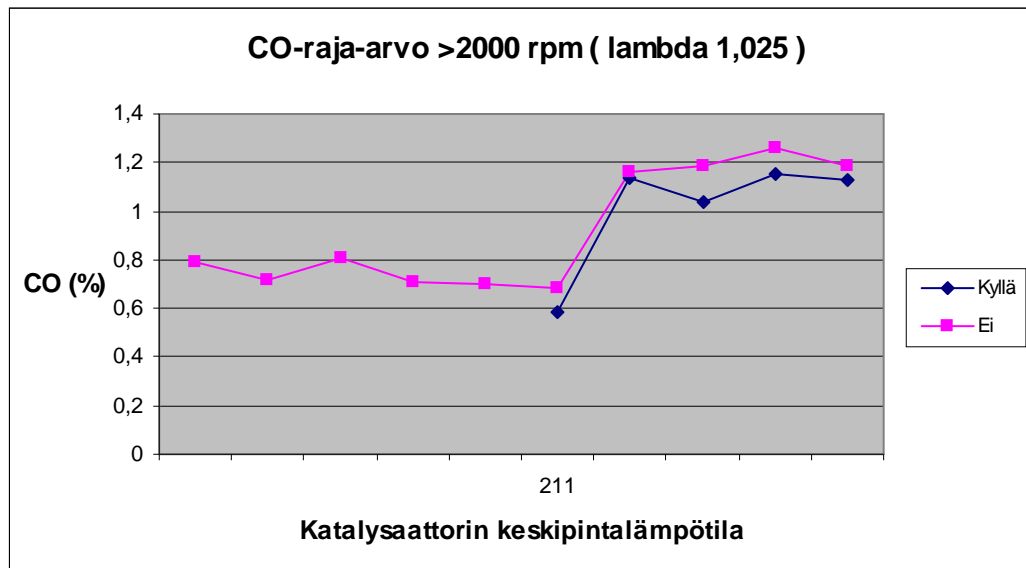
Bora-päästömittaukset

CO-raja-arvo joutokäynti (<0,5%)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:		Lambda1.(ka)		
	0,613	1,12					
	0,613	1,1	182				
	0,689	0,965					
	0,671	1,02					
Ka=	0,647	1,051					1,059

CO-raja-arvo >2000rpm (<0,3%)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:		Lambda1.(ka)		
		0,789					
		0,72					
		0,811					
		0,706					
		0,7					
	0,586	0,681	211				
	1,14	1,16					
	1,04	1,19					
	1,15	1,26					
	1,13	1,19					
Ka=	1,009	1,096					1,025

Bora-päästömittaukset

BMW1-päästömittaukset

BMW1								
Lämpötilamittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
230	216	97	1,19	205	13,6	1,2	1,017	1.
			0,202	92	14,35			2.
250	223	120	1,11	259	13,6	1,3	1,024	
			0,153	99	14,64			
244	230	118	0,804	257	14	0,9	1,014	
			0,185	98	14,69			
248	231	135	1,26	241	13,5	1,3	1,019	
			0,177	99	14,67			
255	250	152	1,26	269	13,6	1,3	1,02	
			0,152	99	14,71			
263	255	160	1,28	238	13,6	1,3	1,015	
			0,152	100	14,69			
188	200	152	1,22	300	13,6	1,3	1,017	
			0,159	45	14,35			
165	176	71	1,08	226	13,7	1,4	1,031	
			0,127	41	15,06			
170	178	75	1,21	532	13,6	1,4	1,015	
			0,206	72	14,04			
156	182	137	1,08	430	13,7	1,4	1,021	
			0,188	53	14,65			
170	166	138	1,05	409	13,8	1,2	1,014	
			0,273	80	13,82			
183	180	141	1,14	418	13,7	1,3	1,016	
			0,224	72	13,92			

BMW1-päästömittaukset

HC-mittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
178	200	141	1,15	302	13,5	1,5	1,029	1.
			0,081	36	14			2.
180	205	143	0,936	411	14	1,1	1,012	
			0,481	92	13,73			
183	180	141	1,14	418	13,7	1,3	1,016	
			0,224	72	13,92			
165	171	140	1,07	425	13,8	1,2	1,013	
			0,317	86	13,82			
170	166	138	1,05	409	13,8	1,2	1,014	
			0,273	80	13,82			
172	167	141	1,17	413	13,8	1,1	1,007	
			0,322	88	13,73			
166	158	137	1,03	474	14	1	1,01	
			0,685	149	13,51			
170	189	136	0,87	444	14,1	1	1,012	
			0,673	112	14,24			
171	175	135	1,04	442	13,9	1,1	1,013	
			0,616	135	13,56			
173	190	142	1,01	467	13,9	1,1	1,01	
			0,466	139	13,69			
180	192	140	1,19	478	13,8	1,1	1,006	
			0,489	142	13,63			
175	187	138	1,09	492	13,9	1,1	1,009	
			0,383	125	13,72			

BMW1-päästömittaukset

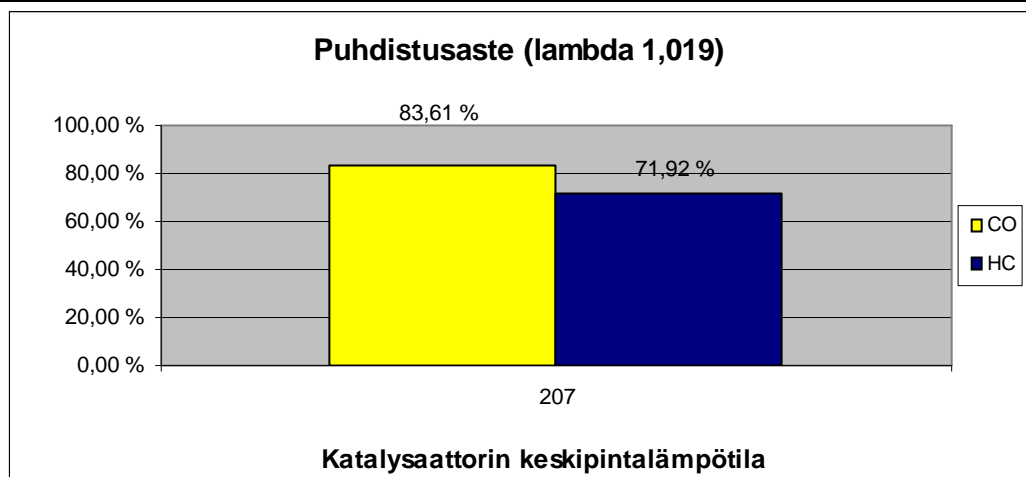
CO-mittaus (joutokäynti)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
134	162	75	1,91	1957	12	3,5	1,055	1.
			1,386	841	13,12			2.
138	170	82	1,74	1750	12,5	2,8	1,041	
			0,648	346	13,5			
159	167	113	1,98	1617	11,8	3,1	1,032	
			0,639	2092	13,78			
155	171	115	1,71	1812	12,6	2,6	1,024	
			0,754	1183	13,74			
143	167	125	1,7	1834	12,6	2,5	1,023	
			0,59	341	13,78			
137	158	124	1,73	1822	12,5	2,7	1,036	
			0,625	373	13,72			
139	160	118	1,34	1509	12,8	2,8	1,056	
			0,392	1146	13,43			
141	169	123	1,52	2300	11,4	4,6	1,111	
			0,248	1382	13,71			
142	170	115	1,58	1823	11,6	4	1,096	
			0,376	300	13,6			
151	181	125	1,37	2570	11,2	4,8	1,125	
			0,277	1590	13,62			
148	172	133	1,55	1900	11,6	4,1	1,094	
			0,399	320	13,67			
150	178	131	1,34	1790	11,9	3,8	1,087	
			0,327	286	13,69			

BMW1-päästömittaukset

CO-mittaus (>2000 rpm)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
181	173	122	1,23	209	13,7	1,3	1,02	1.
			0,276	59	13,89			2.
190	177	131	1,16	280	13,7	1,3	1,021	
			0,272	57	13,84			
189	182	124	1,16	309	13,7	1,4	1,022	
			0,223	52	13,91			
185	181	119	1,16	290	13,7	1,2	1,016	
			0,247	49	13,91			
188	192	133	1,18	313	13,7	1,3	1,018	
			0,288	55	13,9			
200	195	139	1,25	348	13,6	1,4	1,02	
			0,218	55	13,9			
209	205	138	1,47	1602	12,3	3,1	1,055	
			0,343	1449	14,23			
202	196	133	1,52	752	12,9	2,3	1,046	
			0,585	859	13,81			
209	193	143	1,39	930	13,1	2,1	1,029	
			0,55	254	13,94			
208	198	138	1,28	659	13,3	1,9	1,028	
			0,475	90	13,78			
209	200	148	1,31	841	13,2	1,9	1,033	
			0,352	95	14,05			
208	201	149	1,31	1386	12,7	2,6	1,049	
			0,39	452	14,02			

BMW1-päästömittaukset

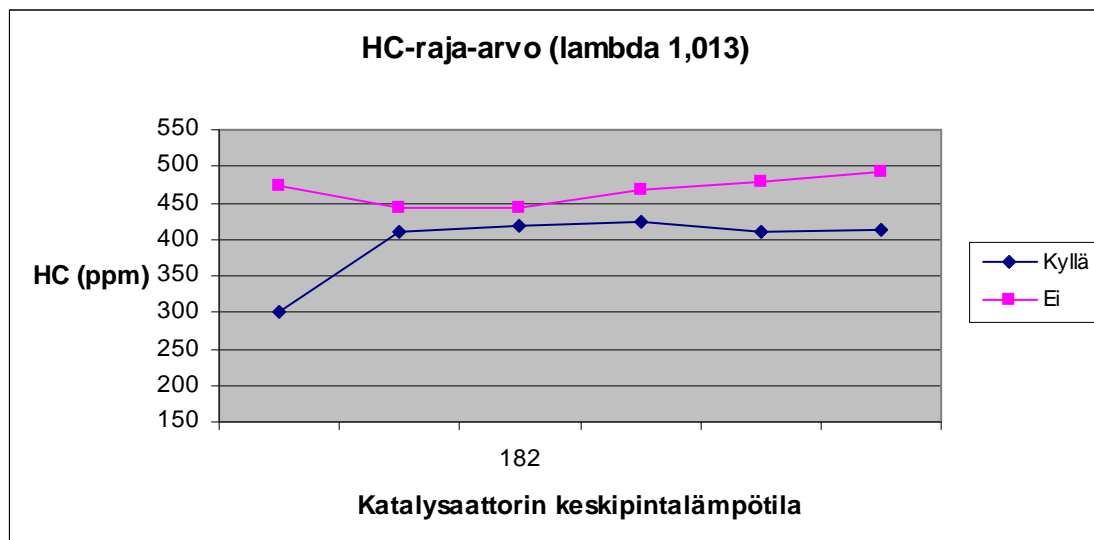
BMW1							
	Puhdistusaste (%)= 1-(x2/x1)						
	Raja-arvot CO<0,5% HC<100						
	CO	HC	Katalysaattorin keskipintalämpötila:			Lambda1.(ka)	
	83,03 %	55,12 %					
	86,22 %	61,78 %					
	76,99 %	61,87 %					
	85,95 %	58,92 %					
	87,94 %	63,20 %					
	88,13 %	57,98 %	207				
	86,97 %	85,00 %					
	88,24 %	81,86 %					
	82,98 %	86,47 %					
	82,59 %	87,67 %					
	74,00 %	80,44 %					
	80,35 %	82,78 %					
Ka=	83,61 %	71,92 %					1,019

BMW1-päästömittaukset

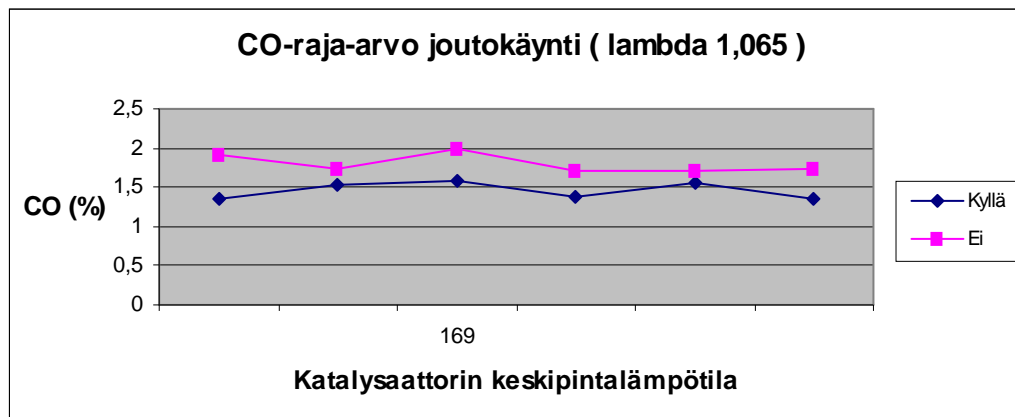
HC-raja-arvo (<100 ppm)								
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)	
	302	474						
	411	444						
	418	442						
	425	467	182					
	409	478						
	413	492						
Ka=	396	466					1,013	

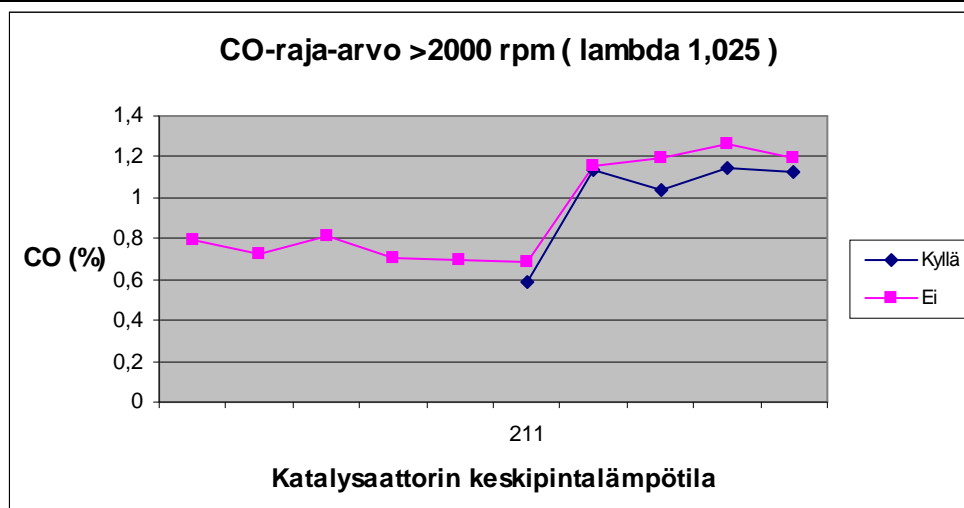
CO-raja-arvo joutokäynti (<0,5%)								
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)	
	1,34	1,91						
	1,52	1,74						
	1,58	1,98	169					
	1,37	1,71						
	1,55	1,7						
	1,34	1,73						
Ka=	1,450	1,795					1,065	

LIITE 4(7).

BMW1-päästömittaukset

CO-raja-arvo >2000rpm (<0,3%)							
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:	Lambda l.(ka)			
	1,23	1,47					
	1,16	1,52					
	1,16	1,39	191				
	1,16	1,28					
	1,18	1,31					
	1,25	1,31					
Ka=	1,190	1,380					1,03

BMW2-päästömittaukset

BMW2								
Lämpötilamittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
163	80	41	0,982	364	13,8	1,1	1,012	1.
			0,077	79	14,65			2.
152	103	38	0,559	373	14	1,1	1,03	
			0,049	90	14,75			
150	102	42	0,551	398	14	1,3	1,039	
			0,063	65	14,86			
151	101	44	0,553	429	14,1	1	1,021	
			0,083	91	14,81			
157	140	87	0,559	453	14	1,1	1,026	
			0,115	80	14,87			
165	143	95	0,957	468	13,8	1,2	1,014	
			0,142	87	14,67			
157	160	100	0,583	504	14	1,1	1,021	
			0,124	80	14,87			
168	151	103	1,14	369	13,6	1,3	1,017	
			0,138	89	14,8			

HC-mittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
183	156	124	1,09	385	13,7	1,2	1,015	1.
			0,148	98	14,9			2.
141	149	110	0,967	403	13,2	1,9	1,057	
			0,05	48	14,68			

BMW2-päästömittaukset

135	155	122	0,601	481	14	1,1	1,024	
			0,047	80	14,62			
137	157	130	0,602	478	14	1,1	1,023	
			0,048	84	14,64			
145	131	128	0,949	448	13,8	1,1	1,015	
			0,089	88	14,65			
150	140	130	0,62	512	14	1,1	1,021	
			0,046	65	14,73			
145	138	132	1,11	455	13,6	1,3	1,017	
			0,061	71	14,77			
142	125	149	0,617	494	14	1,1	1,02	
			0,054	58	14,76			
135	128	142	0,607	500	14	1,1	1,022	
			0,074	147	14,68			
155	139	145	0,602	515	14	1,1	1,022	
			0,073	188	14,67			
162	140	100	0,617	489	14	1,1	1,024	
			0,073	113	14,9			
153	142	105	0,647	519	14	1,1	1,02	
			0,096	166	14,8			
160	151	120	1,07	461	13,9	1,1	1,008	
			0,146	126	14,7			
159	160	123	0,651	502	13,8	1,4	1,039	
			0,093	107	14,88			
158	140	135	0,97	498	13,9	1,1	1,018	
			0,114	140	14,81			
161	138	118	1,14	495	13,6	1,4	1,021	
			0,114	157	14,79			

BMW2-päästömittaukset

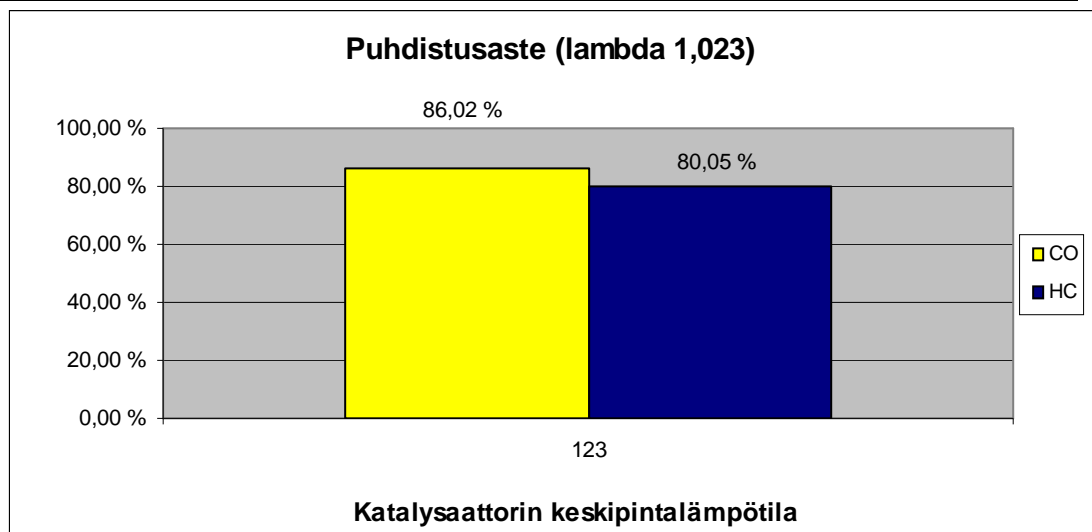
CO-mittaus (joutokäynti)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
125	156	165	1,62	2330	11,2	4,7	1,113	1.
			0,401	153	14,63			2.
127	145	170	1,61	2330	11,1	4,7	1,117	
			0,415	193	14,85			
135	159	180	1,75	2600	10,9	5	1,121	
			0,383	218	14,97			
123	150	188	1,67	2350	11,3	4,3	1,09	
			0,472	45	15,07			
134	152	173	1,64	525	12,6	2,6	1,059	
			0,121	20	14,83			
140	155	181	1,62	2170	11,2	4,4	1,104	
			0,327	377	14,76			
131	153	120	1,75	2870	10,9	4,9	1,102	
			0,648	239	14,54			
139	155	125	1,72	2980	10,8	5,1	1,109	
			0,575	23	14,41			
125	174	108	1,88	2710	10,1	5,6	1,147	
			0,691	52	15,44			
133	169	155	1,88	1066	12,2	2,7	1,044	
			0,599	10	14,18			
141	178	181	1,71	2220	9,1	7,4	1,288	
			0,758	79	14,35			
145	182	195	1,73	2630	9,2	7,4	1,266	
			0,746	20	15,3			

BMW2-päästömittaukset

CO-mittaus (>2000 rpm)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
147	125	130	1,03	365	13,9	1,1	1,011	1.
			0,145	126	14,72			2.
171	139	141	1,28	293	13,5	1,5	1,026	
			0,024	43	14,8			
180	165	153	1,52	1549	11,7	3,9	1,093	
			0,227	74	15,08			
185	170	161	1,44	1226	12,3	3	1,062	
			0,221	49	15,01			
172	182	156	1,41	1332	12,2	3,2	1,068	
			0,232	44	14,95			
182	179	162	1,39	1047	12,5	2,5	1,045	
			0,125	49	15,14			
179	178	188	1,55	1814	11,7	3,9	1,09	
			0,325	57	14,92			
177	182	190	1,53	1982	11,6	4,1	1,091	
			0,304	56	14,95			
178	181	203	1,57	2210	11,7	3,7	1,066	
			0,512	143	14,2			
181	183	205	1,61	1787	11,8	3,6	1,07	
			0,381	83	14,95			
178	192	209	1,48	1698	12	3,3	1,06	
			0,398	68	14,95			
181	195	208	1,5	1691	12	3,3	1,061	
			0,34	71	14,96			

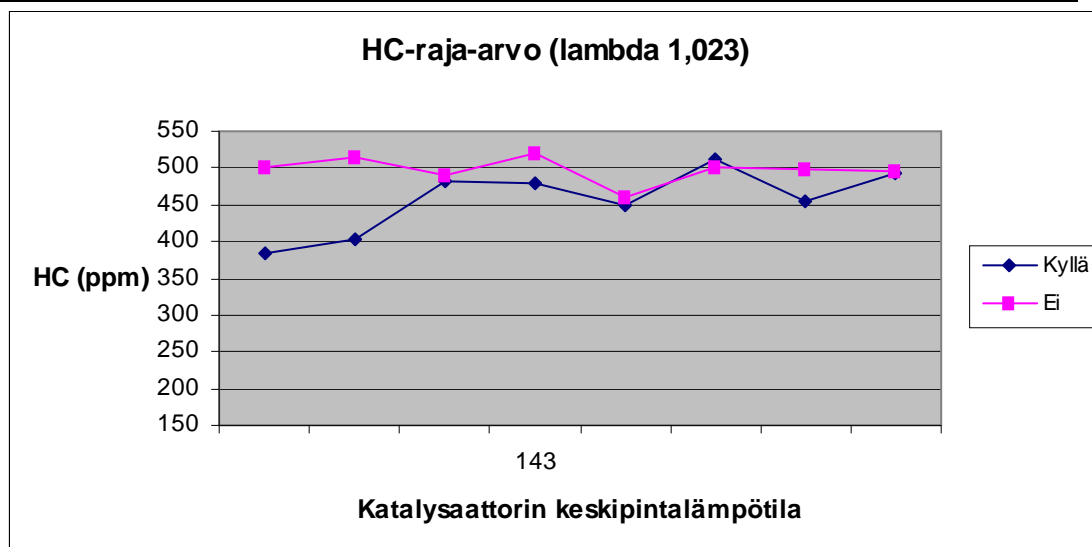
BMW2-päästömittaukset

BMW2							
	Puhdistusaste (%)= 1-(x2/x1)						
	Raja-arvot CO<0,5% HC<100						
	CO	HC	Katalysaattorin keskipintalämpötila:			Lambda1.(ka)	
	92,16 %	78,30 %					
	91,23 %	75,87 %					
	88,57 %	83,67 %					
	84,99 %	78,79 %	123				
	79,43 %	82,34 %					
	85,16 %	81,41 %					
	78,73 %	84,13 %					
	87,89 %	75,88 %					
Ka=	86,02 %	80,05 %					1,023

BMW2-päästömittaukset

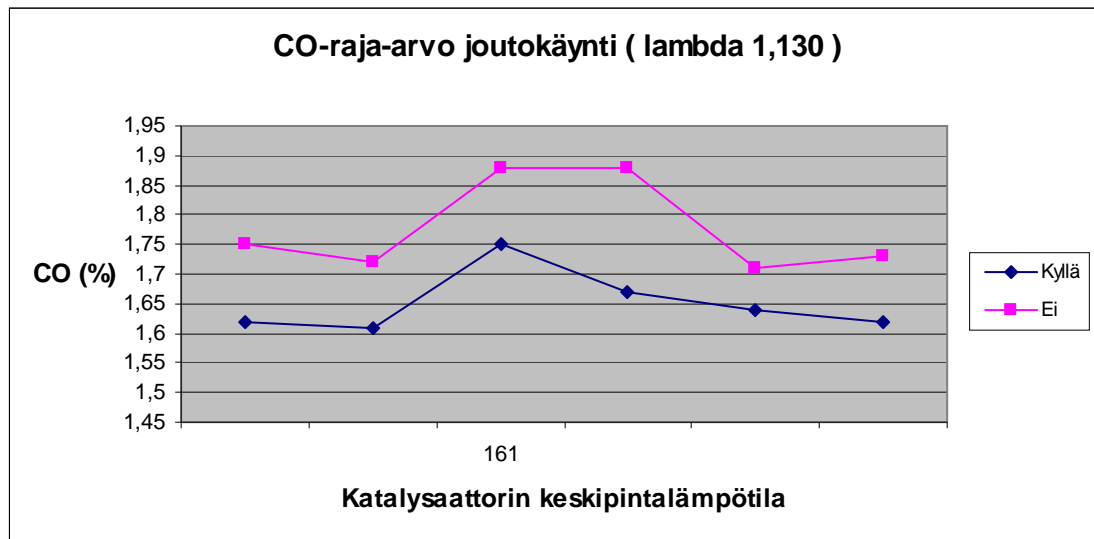
HC-raja-arvo (<100 ppm)								
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:	Lambda1.(ka)				
	385	500						
	403	515						
	481	489						
	478	519	143					
	448	461						
	512	502						
	455	498						
	494	495						
Ka=	457	497					1,023	

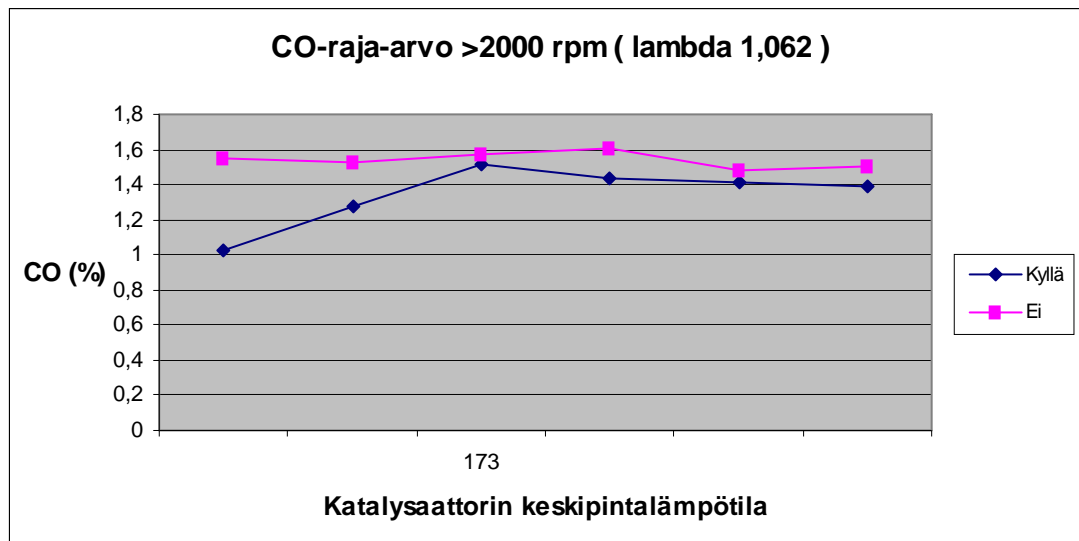
CO-raja-arvo joutokäynti (<0,5%)								
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:	Lambda1.(ka)				
	1,62	1,75						
	1,61	1,72						
	1,75	1,88	161					
	1,67	1,88						
	1,64	1,71						
	1,62	1,73						
Ka=	1,652	1,778					1,130	

BMW2-päästömittaukset

CO-raja-arvo >2000rpm (<0,3%)								
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:	Lambda1.(ka)				
	1,03	1,55						
	1,28	1,53						
	1,52	1,57	173					
	1,44	1,61						
	1,41	1,48						
	1,39	1,5						
Ka=	1,345	1,54						1,062

Civic-päästömittaukset

Civic								
Lämpötilamittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
140	165	60	0,745	388	13,7	1,5	1,047	1.
			0,073	95	14,22	1,08	1,045	2.
140	200	50	0,72	381	14	1,1	1,023	
			0,03	60	14,26	1,15	1,052	
90	128	50	1,12	315	13,5	1,7	1,04	
			0,105	149	13,88	1,58	1,067	
126	186	85	1,13	319	13,5	1,7	1,039	
			0,091	107	14,22	0,98	1,039	
130	205	90	0,536	474	14,1	1,2	1,03	
			0,04	64	14,25	1,17	1,053	
95	170	85	1,01	445	14,1	0,9	1,004	
			0,025	98	14,29	0,95	1,04	
92	165	88	1,27	510	14	0,9	0,993	
			0,011	104	14,54	0,64	1,025	
100	180	90	0,509	540	14	1,4	1,042	
			0,019	48	14	1,44	1,069	
105	177	100	0,536	507	14,1	1,2	1,03	
			0,016	48	14,14	1,29	1,061	
85	140	80	0,536	503	14,1	1,3	1,032	
			0,072	146	13,92	1,58	1,068	
100	157	69	0,538	478	14,2	1,3	1,032	
			0,012	103	14,06	1,32	1,059	
100	164	73	0,527	487	14,2	1,3	1,031	
			0,012	73	14,07	1,32	1,061	

LIITE 6(2).

Civic-päästömittaukset

102	163	75	0,527	505	14,2	1,3	1,032	
			0,012	59	14,07	1,32	1,062	
110	167	80	0,543	514	14,2	1,3	1,031	
			0,012	54	14,1	1,27	1,06	

HC-mittaus								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
100	182	80	0,595	438	14	1,2	1,028	1.
			0,07	70	14,53	0,72	1,029	2.
100	210	75	0,848	477	13,5	1,7	1,051	
			0,076	89	14,26	0,97	1,04	
120	216	85	0,765	557	13,9	1,2	1,025	
			0,037	57	14,45	0,86	1,037	

90	150	45	0,663	404	14,1	1,2	1,029	
			0,034	86	14,18	0,94	1,04	
95	177	64	0,729	606	13,9	1,4	1,031	
			0,055	98	14,27	0,85	1,034	
100	180	70	0,648	496	14,1	1,2	1,025	
			0,026	64	14,21	0,97	1,043	
95	165	70	0,667	517	14,1	1,2	1,023	
			0,028	64	14,28	0,83	1,036	
90	150	72	0,605	543	14,1	1,3	1,028	
			0,033	68	14,24	0,91	1,04	
123	187	109	0,692	697	13,6	1,8	1,05	
			0,115	99	14,2	0,92	1,036	
125	200	120	0,749	655	13,4	2,1	1,045	
			0,239	118	13,67	1,93	1,083	

LIITE 6(3).

Civic-päästömittaukset

115	175	100	1,01	586	14	1,1	1,05	
			0,011	89	14,34	0,52	1,02	
95	160	97	1,05	590	14	0,9	1	
			0,014	100	14,35	0,39	1,013	
100	158	97	1,07	626	14	1	0,99	
			0,016	117	14,39	0,43	1,014	
100	155	106	1,11	625	14	0,9	0,997	
			0,019	125	14,44	0,34	1,009	
105	170	107	1,1	609	14	1	0,998	
			0,02	122	14,39	0,45	1,014	
110	180	108	1,09	590	14	1	1	
			0,037	130	14,36	0,4	1,011	

CO-mittaus (joutokäynti)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
130	280	180	1,61	1060	13,4	1,5	0,993	1.
			0,446	243	13,33	1,83	1,064	2.
124	254	175	1,57	1022	13,5	1,3	0,988	
			0,34	471	14,08	0,68	0,997	
100	240	165	1,57	957	13,5	1,2	0,989	
			0,399	608	14,03	0,88	0,997	
112	204	130	1,52	940	13,5	1,3	0,99	
			0,459	634	13,44	1,42	1,02	
70	185	100	1,83	725	13,4	1,3	0,991	
			0,926	280	13,56	0,54	0,983	
77	180	118	1,67	1313	12,2	3	1,061	
			0,675	954	12,22	2,49	1,05	

LIITE 6(4).

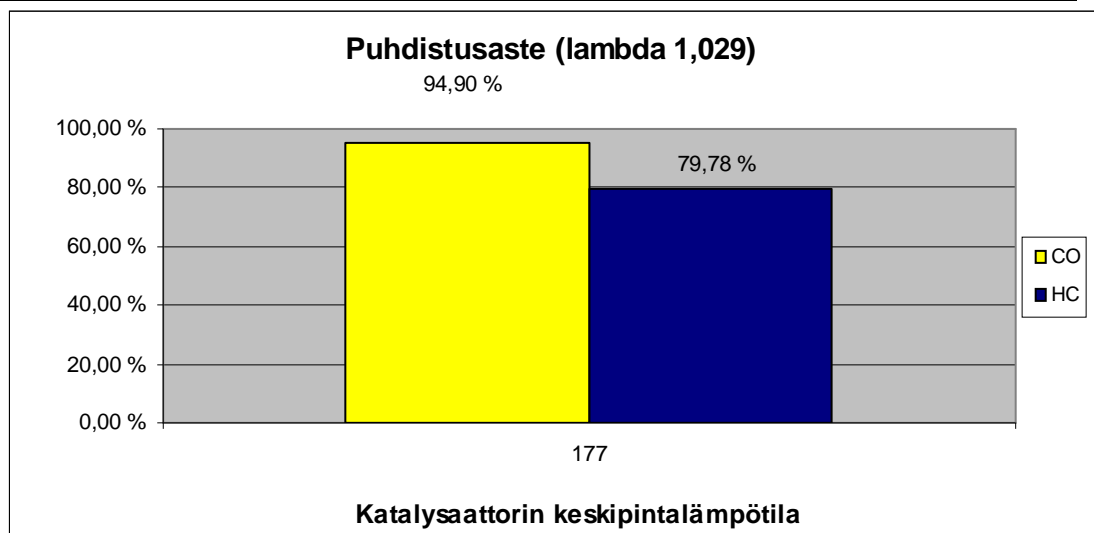
Civic-päästömittaukset

95	200	110	1,76	1677	12,2	3,1	1,052	
			0,629	261	12,59	1,81	1,059	
100	194	116	1,67	1560	11,9	4	1,109	
			0,588	240	12,01	3,69	1,167	
105	190	110	2,07	1201	13,6	2,3	1,102	
			0,699	465	12,09	3,18	1,118	

CO-mittaus (>2000 rpm)								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
125	260	73	1,64	2500	11	4,9	1,123	1.
			0,284	328	14,33	0,21	0,984	2.
130	330	124	1,64	2310	12,2	3,5	1,057	
			0,185	194	14,29	0,64	1,015	
134	326	127	1,63	2210	12,4	3,4	1,056	
			0,179	201	14,18	0,69	1,017	
140	340	197	1,43	2490	11,9	3,9	1,083	
			0,248	257	14,22	0,59	1,007	
130	294	176	1,51	1494	12,9	2,6	1,041	
			0,142	171	14,24	171	1,017	
140	287	163	1,63	2370	12	4	1,08	
			0,195	230	14,4	0,55	1,008	
148	300	155	1,97	1794	11,2	4,4	1,108	
			0,578	1111	14,07	0,29	0,94	
148	290	162	2,03	2030	11,2	4,2	1,086	
			0,823	1543	13,98	0,19	0,909	
150	320	164	2,05	2230	11,4	4,1	1,071	
			0,578	858	13,03	1,2	0,993	
135	317	165	1,97	2350	11,3	4,2	1,079	
			0,561	744	13,74	1,16	0,998	

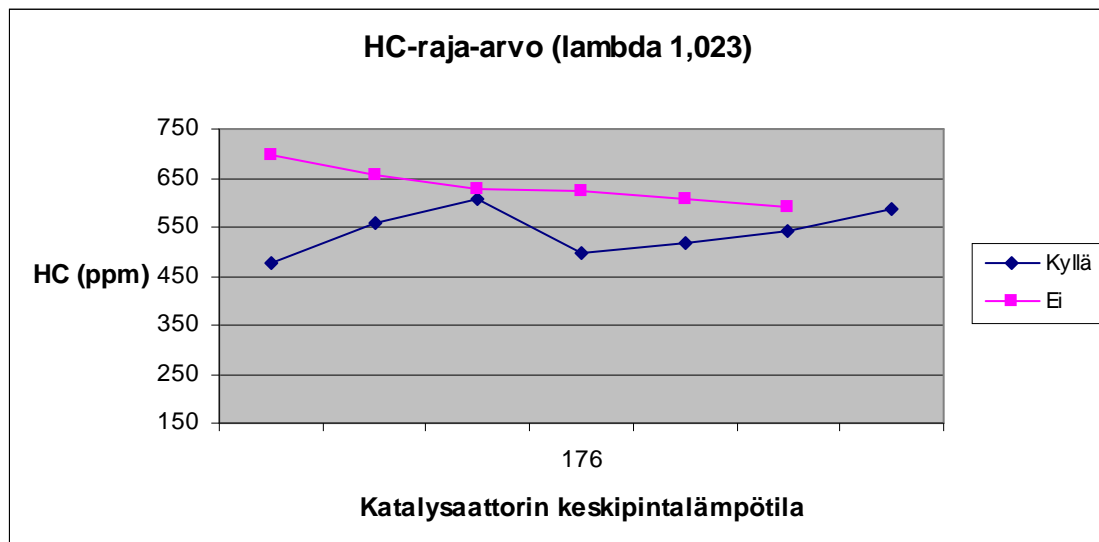
Civic-päästömittaukset

Civic							
Puhdistusaste (%)= 1-(x2/x1)							
Raja-arvot CO<0,5% HC<100							
	CO	HC	Katalysaattorin keskipintalämpötila:			Lambda1.(ka)	
	90,20 %	75,52 %					
	95,83 %	84,25 %					
	90,63 %	52,70 %					
	91,95 %	66,46 %					
	92,54 %	86,50 %					
	97,52 %	77,98 %					
	99,13 %	79,61 %	177				
	96,27 %	91,11 %					
	97,01 %	90,53 %					
	86,57 %	70,97 %					
	97,77 %	78,45 %					
	97,72 %	85,01 %					
	97,72 %	88,32 %					
	97,79 %	89,49 %					
Ka=	94,90 %	79,78 %					1,029

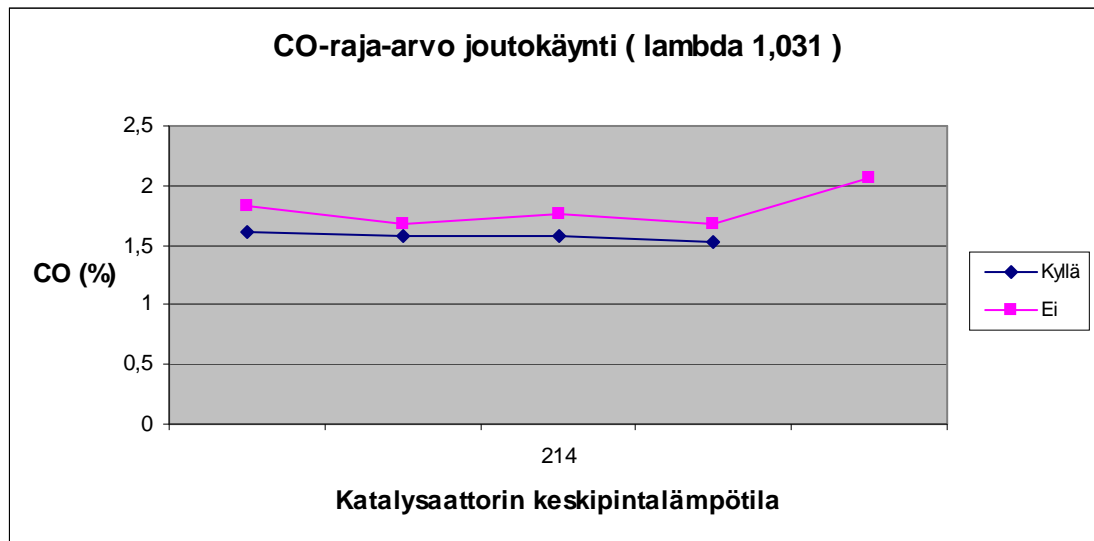
Civic-päästömittaukset

HC-raja-arvo (<100 ppm)								
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)	
	477	697						
	557	655						
	606	626						
	496	625	176					
	517	609						
	543	590						
	586							
Ka=	540	634						1,023

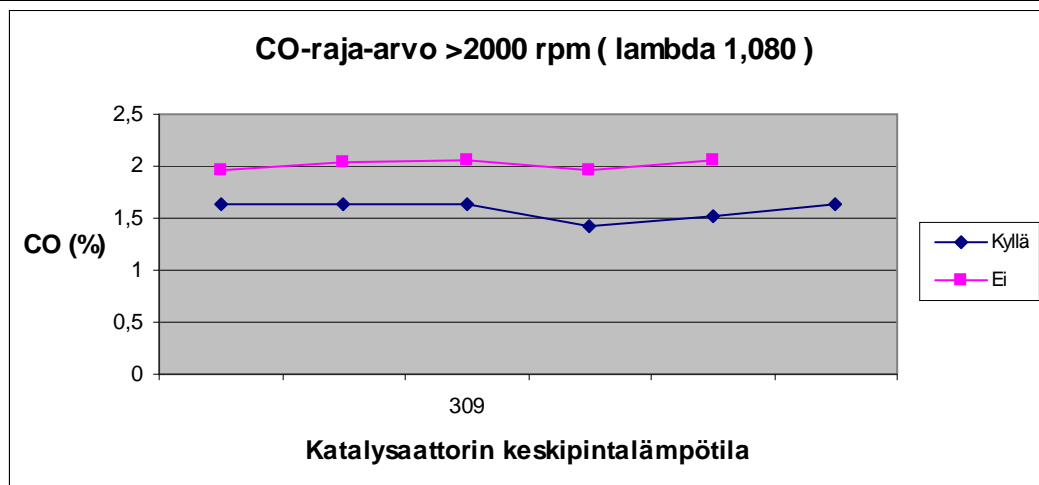

CO-raja-arvo joutokäynti (<0,5%)								
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)	
	1,61	1,83						
	1,57	1,67						
	1,57	1,76	214					
	1,52	1,67						
		2,07						
Ka=	1,5675	1,8						1,031

Civic-päästömittaukset

CO-raja-arvo >2000rpm (<0,3%)								
	Kyllä	Ei	Katalysaattorin keskipintalämpötila:		Lambda 1.(ka)			
	1,64	1,97						
	1,64	2,03						
	1,63	2,05	309					
	1,43	1,97						
	1,51	2,05						
	1,63							
Ka=	1,58	2,014						1,080

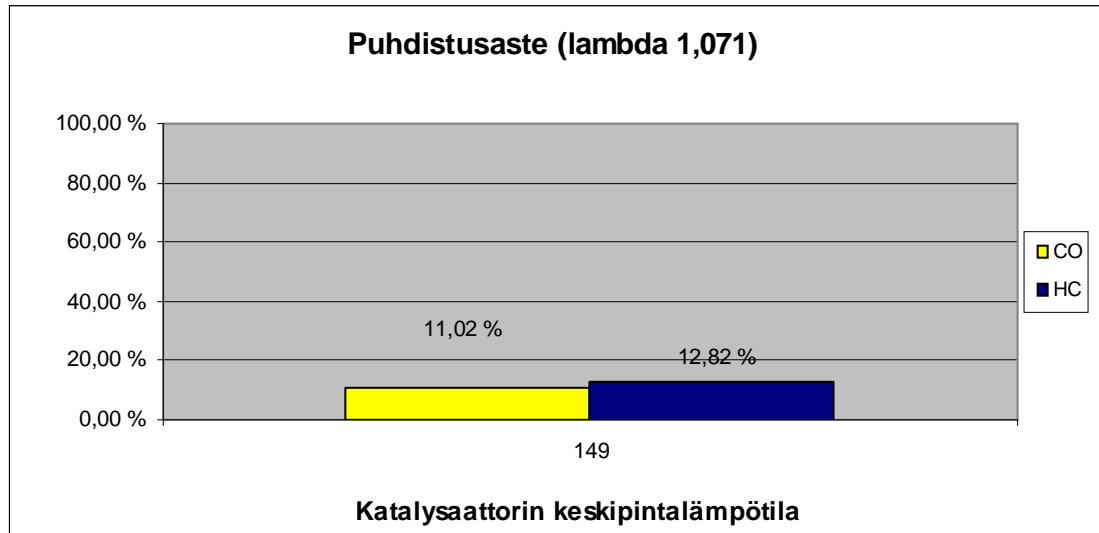
Tarvikekatalysaattori-päästömittaukset

Tarvikekatalysaattori								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
182	150	103	0,741	139	13,4	1,9	1,07	1.
			0,81	134	14	0,67	1	2.
189	149	106	0,783	192	13,1	2,2	1,085	
			0,863	160	13,91	0,78	1,003	
187	161	110	0,797	182	13,5	1,6	1,052	
			0,797	143	14	0,55	0,995	
177	150	104	0,848	210	13,3	2	1,068	
			0,887	174	13,84	0,78	1,002	
176	140	107	0,609	446	13,2	2,3	1,084	
			0,585	433	13,22	2	1,057	
150	120	89	0,529	479	13,2	2,5	1,093	
			0,513	464	13,2	2,07	1,061	
191	160	118	1,14	217	13,1	2	1,057	
			0,717	151	13,95	0,75	1,006	
195	161	120	1,059	207	13,1	2	1,059	
			1,082	192	13,74	0,63	0,987	

Tarvikekatalysaattori								
Puhdistusaste (%)= 1-(x2/x1)								
Raja-arvot CO<0,5% HC<100								
CO	HC	Katalysaattorin keskipintalämpötila:				Lambda1.(ka)		
	0,03597							
	0,16667							
0	0,21429							
	0,17143	149						

Tarvikekatalysaattori-päästömittaukset

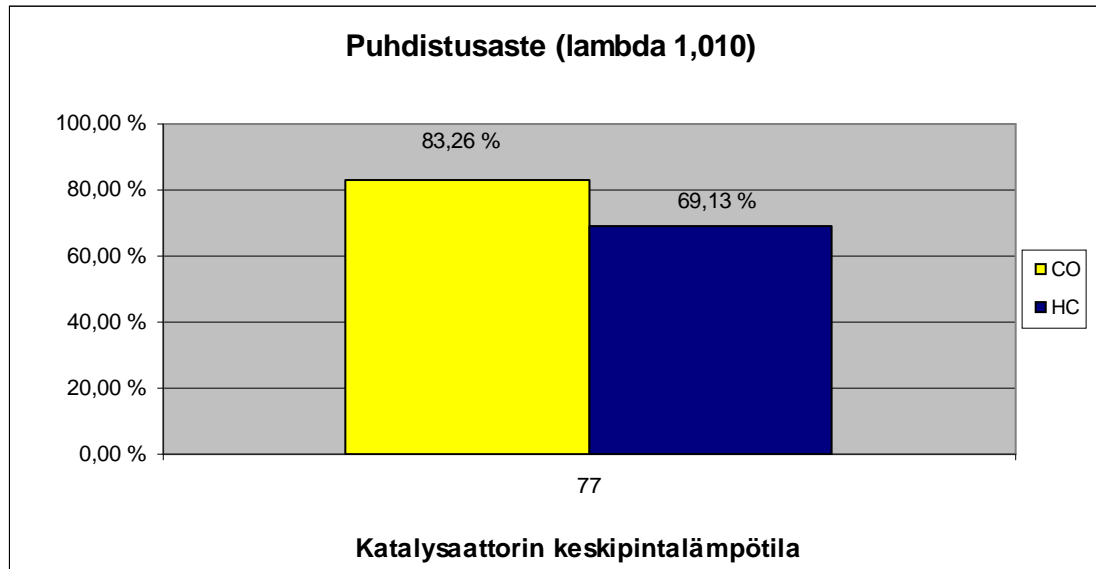
	0,03941	0,02915						
	0,03025	0,03132						
	0,37105	0,30415						
		0,07246						
Ka=	11,02 %	12,82 %					1,071	

Tuplakatalysaattori-päästömittaukset

	77,58 %	74,80 %						
	77,03 %	73,90 %						
Ka=	83,26 %	69,13 %					1,010	

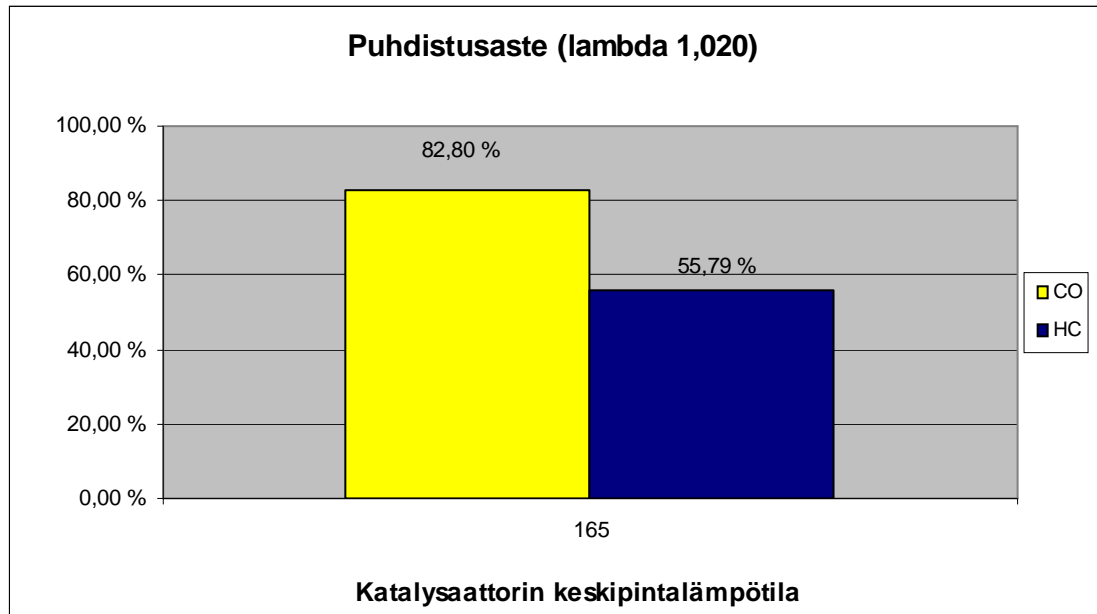
Mondeo-päästömittaukset

<u>Mondeo</u>								
Pakoputken pintalämpötila:			Päästöt					
Ennen kat.	Kat:n lämpö	Kat:n jälkeen	CO	HC	CO2	O2	Lambda	
142	140	118	0,313	116	14,2	1,1	1,043	1.
			0,033	33	14,51			2.
148	144	121	0,435	180	14,3	0,8	1,022	
			0,038	39	14,76			
144	123	131	0,403	217	14,3	0,9	1,025	
			0,051	43	14,91			
240	178	165	0,565	75	14,4	0,5	1,007	
			0,069	42	15,06			
178	170	155	0,406	196	14,3	0,8	1,02	
			0,08	44	15,01			
203	200	207	0,486	66	14,5	0,5	1,006	
			0,093	56	15,01			
199	165	188	0,378	239	14,2	1	1,031	
			0,123	67	15,02			
200	202	198	0,566	92	14,4	0,6	1,009	
			0,125	85	15,06			

<u>Mondeo</u>								
Puhdistusaste (%) = 1-(x2/x1)								
Raja-arvot CO<0,5% HC<100								
CO		HC		Katalysaattoreiden keskipintalämpötila:			Lambda1(ka)	
89,46 %		71,55 %						
91,26 %		78,33 %						
87,34 %		80,18 %						
87,79 %		44,00 %		165				
80,30 %		77,55 %						
80,86 %		15,15 %						

Mondeo-päästömittaukset

	67,46 %	71,97 %						
	77,92 %	7,61 %						
Ka=	82,80 %	55,79 %						1,020

Kaikki-päästömittaukset

<u>Kaikkien mitattujen katalysaattoreiden puhdistusasteet:</u>		
CO	HC	Lämpötila
89,66 %	75,48 %	157
89,29 %	79,36 %	173
69,02 %	54,06 %	231
83,61 %	71,92 %	207
86,02 %	80,05 %	123
94,90 %	79,78 %	177
11,02 %	12,82 %	149
83,26 %	69,13 %	77
82,80 %	55,79 %	165

